

מקסימום שטח, מינימום אוכלוסייה

סיפוח הגדה המערבית באמצעות התנחלות,
אלימות ופירוק המרחב הפלסטיני

במקום
במקום
BIMKOM

תכנון וזכויות אדם
תخطيط وحقوق الإنسان
Planning and Human Rights

HAMOKED
CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL
המוקד להגנת הפרט
مركز الدفاع عن الفرد

יש זין
يَشْ دِينَ
YESH DIN

אוגוסט 2026

מקסימום שטח, מינימום אוכלוסייה

סיפוח הגדה המערבית באמצעות התנחלות,
אלימות ופירוק המרחב הפלסטיני

בשער: תושב סינג'ל בסמוך לגדר שהוקמה על אדמות העיירה,
אוקטובר 2025 (צילום: אבישי מוהר, אקטיביסטילס)

Funded by
the European Union

This publication was funded by the European Union.
Its contents are the sole responsibility of Yesh Din, Bimkom and HaMoked
and do not necessarily reflect the views of the European Union.

אוגוסט 2026

יש דין, במקום והמוקד להגנת הפרט הם ארגוני זכויות אדם ישראליים שעיקר מימונם הוא מישויות מדיניות זרות. רשימת התורמים מפורטת באתרי האינטרנט של הארגונים ובאתר רשם העמותות. אנחנו גאים להיות ממומנים על ידי מי שסבור כמונו, שהכיבוש הוא לא עניין פנים-ישראלי ותורם לקידום זכויות אדם.

4	מבוא
6	משפחה: אלעודה וכבהא
9	"לראות את האדמה שלך ככה, זה כואב. הלוואי שלא הייתי נכנס מלכתחילה"
11	הגבלות "חירום" שהפכו למציאות קבועה
12	קהילה: א-רומאנה
13	מצור
16	שגרת אלימות
18	התרחבות מנגנון הטרנספר
19	עיירה: סינג'ל
20	בידוד והשתלטות על קרקע
24	"קודם המתנחלים מגיעים, ואחרי חמש דקות הצבא מגיע ושומר עליהם"
28	צמצום מרחב המחיה הפלסטיני
29	מרחב: צפון הגדה המערבית
30	"צבא והתיישבות הולכים ביחד"
31	חומש
33	"כל השטח החקלאי בסכנה, אי אפשר יהיה להיכנס, לעבד, לזרוע"
37	"מיליון בשומרון"?
38	סיכום

מבוא

בספטמבר 2025 כינס שר האוצר והשר במשרד הביטחון בצלאל סמוטריץ' מסיבת עיתונאים ביחד עם ראשי המתנחלים. סמוטריץ' הציג תוכנית לסיפוח 82% משטחי הגדה המערבית וקבע: "באויבים צריך להילחם ולא לאפשר להם חיים נוחים. ולכן עקרון העל להחלת הריבונות הוא מקסימום שטח על מינימום אוכלוסייה".¹ ההצהרה לוותה במפת "תוכנית הריבונות" המציגה את הכוונה לדחוק שלושה מיליון פלסטינים בגדה המערבית לשישה גטאות מנותקים ולהפוך את שאר המרחב לישראלי בלבד. כך למשל המחוזות בית לחם, סלפית וקלקיליה, שבהם מתגוררים למעלה מ-450 אלף בני אדם² הועלמו לחלוטין מהמפה.

תוכנית הריבונות של השר הישראלי הבכיר היא המשך ישיר של "תוכנית ההכרעה" שפרסם סמוטריץ' בשנת 2017. עיקרו של מסמך מנחה זה היה סיפוח הגדה המערבית, תוך שלילה מוחלטת של הזכויות הלאומיות של התושבים הפלסטינים והעמדתם בפני בחירה בין שלוש אפשרויות בלבד: לוותר על שאיפותיהם הלאומיות ולחיות תחת שלטון ישראלי, להגר לאחת ממדינות ערב האחרות בעזרת סיוע ישראלי או להיות "מטופל בנחישות" על ידי כוחות הביטחון.³

מפת תוכנית הריבונות שהציג השר סמוטריץ', 3.9.2025
(צילום מסך מעמוד הפייסבוק [בצלאל סמוטריץ'](#))

1 זאב גור אריה, "מקסימום שטח על מינימום אוכלוסייה: זו מפת הריבונות ביו"ש", **JDN**, 3.9.2025.
2 IPCC, **Palestine Demographic Profile – Reality and Future scenarios** (October 2024).
3 בצלאל סמוטריץ', "תוכנית ההכרעה: המפתח לשלום נמצא בימין", **השילוח**, גיליון 6, ספטמבר 2017.

הדו"ח **מקסימום שטח, מינימום אוכלוסייה** מראה כיצד משנתו הסדורה של סמוטריץ', שחלקים משמעותיים ממנה אומצו כמדיניות רשמית של הממשלה,⁴ מיושמת בפועל על ידי ישראל כבר שנים ארוכות וביתר שאת מאז פרוץ המלחמה בעזה באוקטובר 2023. הדו"ח מציג את הפרקטיקות המגוונות שישראל מפעילה במטרה לגרש פלסטינים מחלקים הולכים וגדלים של הגדה המערבית - מרמת **המשפחה** הבודדת, דרך **הקהילה**, **העיירה** ועד **למרחב** כולו. באמצעות ארבעה מקרי בוחן, העוסקים ברמות שונות של מעגלי שייכות חברתיים וגאוגרפיים של פלסטינים בגדה המערבית, הדו"ח מוכיח כי מדיניות הסיפוח של ישראל מופעלת בקני מידה שונים ובאזורים נפרדים בשטחים הכבושים.

תחילה מובא סיפורן של שתי משפחות של חקלאים פלסטינים שישראל כלאה את אדמותיהן בין חומת ההפרדה לבין הקו הירוק ("מרחב התפר"), והחל מאוקטובר 2023 מונעת באופן כמעט מוחלט גישה אליהן והופכת אותן לאדמות הפקר. הפרק השני עוסק בקהילה פלסטינית המתגוררת בשטח A ליד יריחו, ומראה כיצד מתנחלים וחיילים משתפים פעולה במטרה להרחיב את מנגנון הטרנספר גם לשטח זה. בהמשך מוצג המקרה של העיירה סינ'ל במחוז רמאללה, שישראל הקיפה אותה בגדר, במחסומים ובמאחזים אלימים, וכך צמצמה משמעותית את מרחב המחיה של אלפי תושביה. החלק האחרון עוסק במרחב הפלסטיני בצפון הגדה המערבית, המהווה את המטרה הבאה של מאווי ההשתלטות של ישראל, שתושביו הפלסטינים נאלצים לראות את עתידם המר מתעצב לנגד עיניהם.

הניתוח המוצג בדו"ח חושף כיצד ישראל מפעילה מנגנון משולב של צבא ומתנחלים, הנתמך בידי הממשלה ומגובה על ידי רשויות החוק, על מנת לספח את הגדה המערבית. האמצעים הכוחניים והדורסניים שמפעילה ישראל על מנת לממש את שאיפותיה בגדה המערבית הם רבים, מגוונים וכרוכים אלו באלה, דו"ח זה יתמקד בשלושה מהם:

- **הקמת מאחזים** בעומק המרחב הפלסטיני, שמטרתם פלישה והשתלטות על אדמות פלסטיניות, במימון ממשלתי ותוך לגיטימציה ודחיפה של נבחר ציבור.
- **אלימות קשה** שנוקטים חיילים ומתנחלים נגד פלסטינים על מנת למנוע מהם גישה לאדמותיהם ולדחוק אותם מהן, בעוד רשויות אכיפת החוק עומדות מנגד.
- **משטר תנועה** דרקוני שהצבא מיישם המורכב ממחסומים, גדרות וצווים המצרים את תנועתם של פלסטינים בלבד, פוגעים בפרנסתם ומגבילים את יכולתם לנוע ממקום למקום.

הלכה למעשה, ישראל מספחת את הגדה המערבית באמצעות מדיניות סדורה ומתואמת הכוללת התנחלות, אלימות ופירוק המרחב הפלסטיני. מצב החירום שהוצג כזמני הפך למציאות קבועה המשמשת את מדינת ישראל - באמצעות חייליה ומתנחליה - לגירוש קהילות פלסטיניות, לדחיקה של האוכלוסייה הפלסטינית למובלעות מבודדות ולמחיקה של הרצף המרחבי הפלסטיני בגדה המערבית תוך פגיעה אנושה בזכויות האדם.

כך, המציאות שמכתיבה ישראל בשטחים הכבושים בשנים האחרונות ובעיקר מאז אוקטובר 2023, הולכת ומגשימה בפועל את חזון העוועים של ריקון הגדה המערבית ממיליוני פלסטינים וסיפוחה לישראל.

4 יש דין, האגודה לזכויות האזרח, אופק ושוברים שתיקה, **ההפיכה השקטה: שינוי אופי השליטה הישראלית בגדה המערבית, ניתוח מדיניות הסיפוח של הממשלה ה-37 והשלכותיה** (יולי 2024); יש דין, האגודה לזכויות האזרח, אופק ושוברים שתיקה, **מסמך מדיניות: משמעות קווי היסוד וההסכמים הקואליציוניים של הממשלה ה-37 בישראל על הגדה המערבית** (ינואר 2023).

משפחה: אלעודה וכבהא

זאהר אלעודה הוא חקלאי בן 41 מהכפר דיר אל-ע'וסון (دير الغصون) שבמחוז טולכרם. בבעלותו שלוש חלקות חקלאיות בשטח כולל של כ-46 דונם, הנמצאות בשטח הגדה המערבית הכלוא בין חומת ההפרדה לבין הקו הירוק, אזור המכונה על ידי ישראל "מרחב התפר", ונטועים בהן בעיקר עצי זית.

מאז הקמתה לפני 20 שנים, חומת ההפרדה חוצצת בין ביתו של אלעודה לבין אדמתו, והוא נאלץ לבקש מהצבא היתרי כניסה לאדמתו הפרטית במסגרת "משטר ההיתרים" - מנגנון צבאי בירוקרטי המחייב פלסטינים בלבד לקבל אישור פרטני על מנת להיכנס ל"מרחב התפר", הגם שמדובר באדמתם הפרטית.⁵

במשך שנים הצבא הנפיק לאלעודה היתרי כניסה מסוג "חקלאי מרחב התפר". היתרים אלה ניתנו לבעלי האדמות ולמספר מצומצם של עובדים חקלאיים, לרוב בני משפחה. ההיתרים אמורים לאפשר לחקלאים גישה סדירה - יומית או שבועית - לאדמותיהם, כדי שיוכלו לעבד אותן ולבצע עבודות חקלאיות חיוניות. בפועל, הגישה של החקלאים הפלסטינים לאדמותיהם הייתה תלויה במחסום הספציפי שקבע הצבא בהיתר - חלק מהמחסומים אפשרו כניסה יום-יומית בעוד אחרים נפתחו לפרקי זמן קצרים בלבד במהלך העונה החקלאית הרלוונטית. מתוך 79 המחסומים הקבועים בגדר ההפרדה, המחסום שנקבע לאלעודה היה אחד מתוך עשרה מחסומים בלבד שאפשרו גישה יום-יומית.

הגבלות כניסה לשטחי הגדה המערבית המכונים "מרחב התפר" במהלך עונת מסיק הזיתים, אוקטובר 2022 (צילום: אן פאק, אקטיביסטילס)

5 שטחי "מרחב התפר" מהווים 9.4% משטח הגדה המערבית. ראו: המוקד להגנת הפרט, [נישול זוחל: הגבלות על חקלאות פלסטינית מעבר לגדר ההפרדה](#) (אוקטובר 2021); המוקד להגנת הפרט, [משטר ההיתרים: הפגיעה בזכויות האדם בשטחי הגדה המערבית המכונים "מרחב התפר"](#) (מרץ 2013).

עם פרוץ המלחמה בעזה באוקטובר 2023, הצבא מנע באופן מוחלט גישה למרבית הקרקעות החקלאיות הפלסטיניות הממוקמות בין חומת ההפרדה לקו הירוק ("מרחב התפר"). כך, בעונת המסיק בסתיו 2023 זאהר אלעודה לא קיבל היתר כניסה לאדמותיו ולא יכול היה למסוק כלל את עצי הזית שלו.

במאי 2024 עתרו אלעודה ושמונה חקלאים נוספים בסיוע המוקד להגנת הפרט לבג"ץ, בדרישה כי הצבא יבטל, או לכל הפחות יצמצם למידה סבירה, את ההגבלות הגורפות על כניסתם של חקלאים פלסטינים אל אדמותיהם ב"מרחב התפר". בעתירה נטען כי הצבא התחייב לאפשר לחקלאים לגשת לאדמותיהם לאחר בדיקה פרטנית, גם בתקופות שבהן המצב הביטחוני חמור. למרות זאת, מאז תחילת המלחמה בעזה הצבא מנע באופן גורף מהחקלאים הפלסטינים גישה לאדמותיהם בשל שיקולי ביטחון כלליים, ולא בעקבות מעשים המיוחסים למי מהם.⁶

בספטמבר 2025 פרסם הצבא גרסה מעודכנת של נוהלי הכניסה ל"מרחב התפר", ועיגן את ההגבלות הדקונויות האלו גם בתקנותיו הרשמיות. הנוהל החדש שינה באופן יסודי את העיקרון הקובע את הזכאות להיתרי כניסה - מזכות המבוססת על בעלות וזיקה לקרקע, לזכות התלויה ב"צורך חקלאי" כפי שהצבא מגדיר אותו. בהיבט המעשי, כיוון שכ-95% מהחקלאים ב"מרחב התפר" מגדלים עצי זית, שהצבא מחשיב כגידול המצריך טיפול עונתי בלבד, הנוהל מונע מהם להיכנס לאדמותיהם במשך רוב ימות השנה ומגביל אותם לכניסה עונתית של מספר ימים מצומצם בשנה.⁷

בעונות המסיק של השנים 2024 ו-2025 הצבא הנפיק לאלעודה היתרים שתוקפם נע בין שבעה לעשרה ימים בלבד. גם בפרק הזמן הקצר שבו ההיתרים היו בתוקף, המחסומים לא נפתחו בכל הימים שנכללו בתקופת ההיתר, ובחלק מהימים תנאי מזג האוויר מנעו ממנו להגיע לאדמותיו ולעבוד בהן. בשל מניעת הגישה הסדירה לאדמות שלו, אלעודה לא יכול היה לבצע עבודות חקלאיות חיוניות כגון גיזום וחריש, ופוריות הקרקע ותפוקתה נפגעו. יתר על כן, המניעה הכפויה והממושכת של אלעודה ובני משפחתו מלהגיע לאדמתם הפכה את הקרקע להפקר וליעד לפלישות מצד אזרחים ישראלים, שהשתמשו בה כאתר השלכת פסולת ללא רשות בעלי האדמה. נוסף על כך, כאשר אלעודה נכנס לאדמתו בעונת המסיק של 2024, הוא גילה כי עצי הזית שלו כבר נמסקו והיבול נגנב.

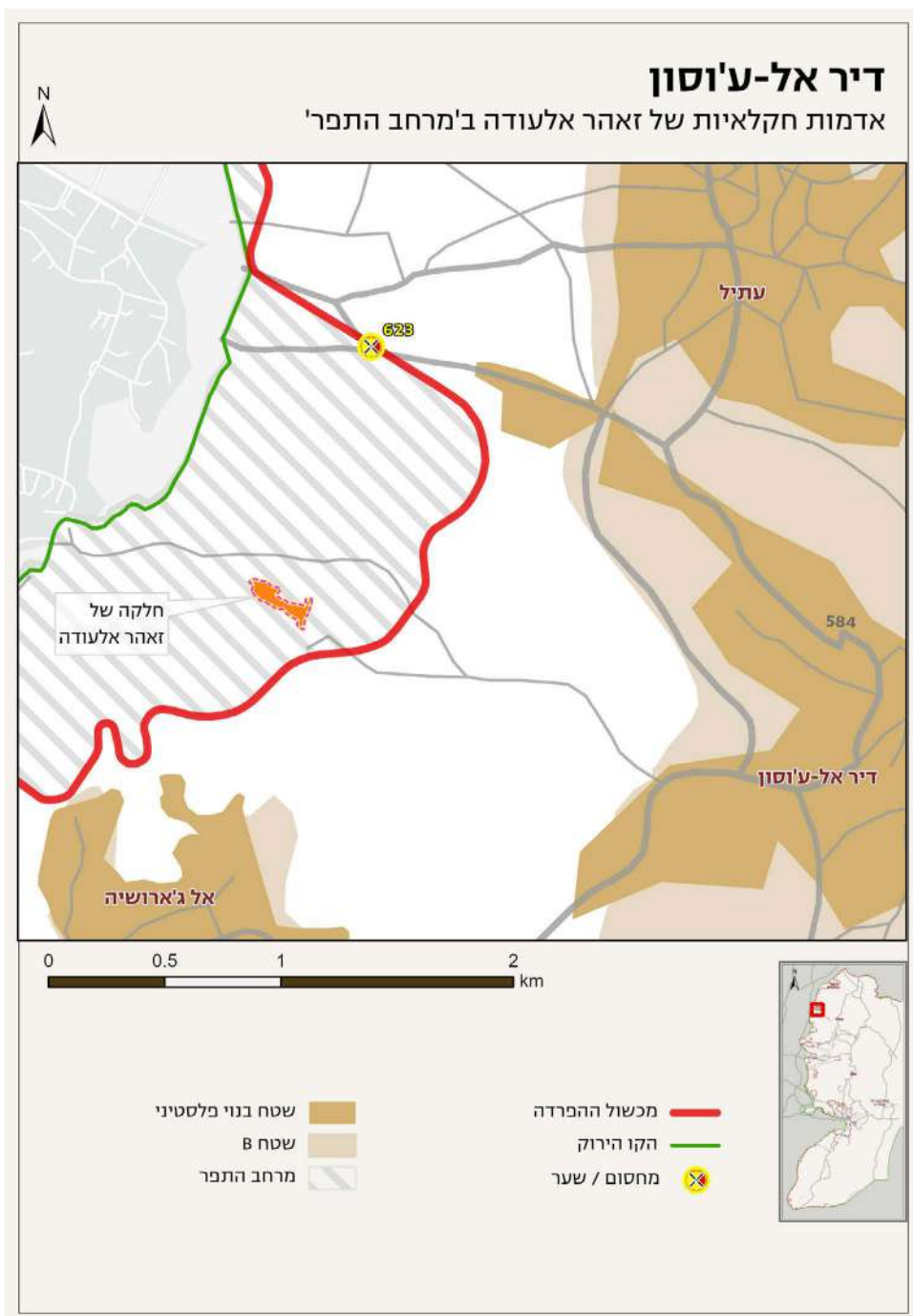
לדברי אלעודה, אף שהחלקות אינן מקור פרנסתו המרכזי, הקשר שלו ושל משפחתו לאדמה הוא קשר עמוק, אישי ומשפחתי, שנמשך לאורך שנים. עונת מסיק הזיתים הייתה עבורם חלק מרכזי משגרת החיים ומהמסורת המשפחתית. בני המשפחה נהגו להגיע יחד לאדמה, לעבוד בה ולהפיק ממנה שמן זית וזיתים לצריכה ביתית. לדבריו, בשנים האחרונות הצורך לקנות שמן זית במקום להשתמש בתוצרת הביתית הפך עבורו לדבר זר וכואב שמסמל את הניכור הכפוי שלו מאדמתו.⁸

6 בג"ץ 4285/24, **אלעודה ואח' נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית**.

7 המוקד להגנת הפרט, **"המגבלות חירום לנוהל קבוע: הצבא מעגן את המגבלות הדקונויות על חקלאי 'מרחב התפר'"**.

8 **גם לאחר סיום המלחמה**, 6.1.2026.

8 אלעודה למוקד להגנת הפרט, מאי 2026.

בינואר 2026 דחה בג"ץ את העתירה והכשיר את הנוהל הצבאי. שופטי בית המשפט העליון קבעו כי הפרת זכויות החקלאים הייתה מידתית ביחס לחובתו של המפקד הצבאי לשמור על הסדר והביטחון בשטח הכבוש. עם זאת, גם בפסק הדין לא צוינו התפתחויות ביטחוניות קונקרטיות המצדיקות את המשך ההגבלות.⁹ המוקד להגנת הפרט הגיש בקשה לדיון נוסף בתיק; בית המשפט דחה את הבקשה, וקבע כי פסק הדין שניתן אינו מהווה סטייה משמעותית מהפסיקות של בית המשפט בנוגע ל"מרחב התפר", ולכן אין מקום להתערב בו.

כיום, כמעט שלוש שנים לאחר החמרת ההגבלות הגורפות על "מרחב התפר", האדמות החקלאיות באזור נותרו חסומות כמעט לחלוטין לאלעודה ולכ-20 אלף חקלאים נוספים במצבו. מרבית בעלי האדמות הפלסטינים מורשים להיכנס לאדמותיהם למספר זעום של ימים בשנה ולמעלה מ-100 אלף דונם בגדה המערבית, אותם הצבא מגדיר כאזור "מרחב התפר", הפכו הפקר להשתלטות ישראלית.

"לראות את האדמה שלך ככה, זה כואב. הלוואי שלא הייתי נכנס מלכתחילה"

עדנאן כבהא מתגורר בכפר טורה אל-ערבייה (طوره الغريبة), במחוז ג'נין. כבהא נשוי ואב לשבעה ילדים. מזה כמה עשורים הוא חוכר אדמות חקלאיות שהן חלק מאדמות העיירה יעבד הנמצאות מעבר לחומת ההפרדה. במסגרת משטר ההיתרים שישראל הטילה על אדמות הגדה המערבית, הכלואות ב"מרחב התפר", הצבא הנפיק לכבהא היתרים שאפשרו לו גישה סדירה יחסית לאדמות, בהן הוא גידל זיתים וטבק.

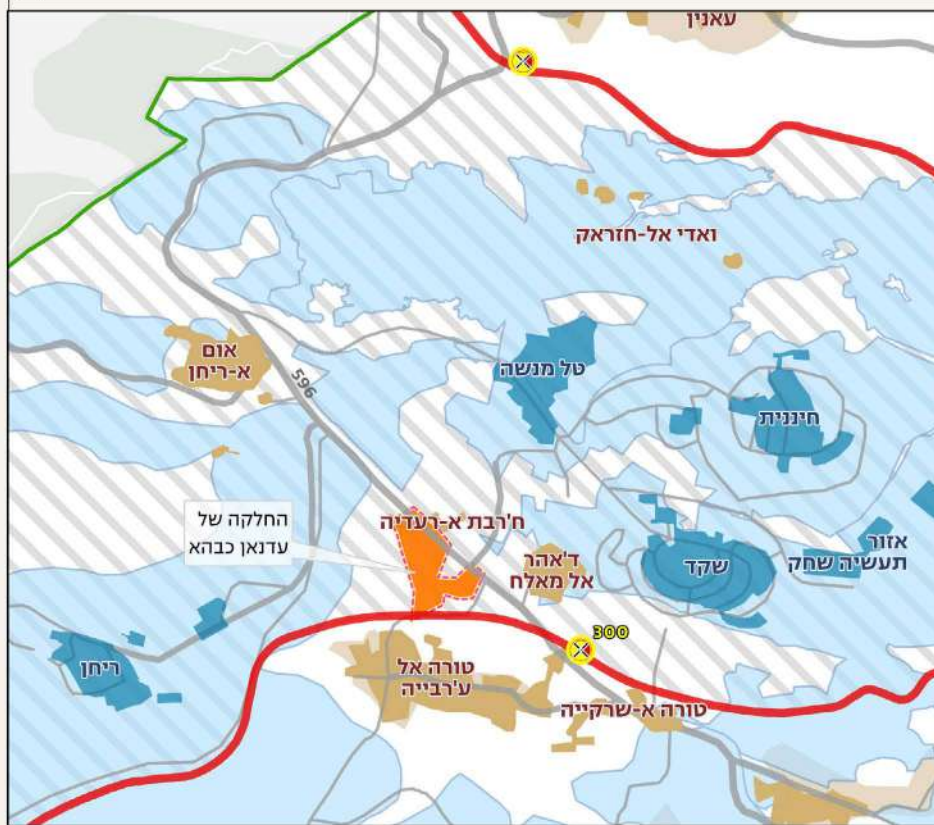
כמו חקלאים רבים ב"מרחב התפר", גם מכבהא הצבא מנע כמעט לחלוטין את הגישה לאדמותיו מאז פרוץ המלחמה באוקטובר 2023. בעונות המסיק של השנים 2023-2024 כבהא לא הצליח להיכנס לאדמתו כלל. בשנת 2025 הצבא התיר לכבהא להגיע לאדמותיו דרך מחסום טורה (300) בשני ימים בלבד: ב-2 וב-3 בנובמבר. הרשויות הישראליות הודיעו למת"ק הפלסטיני על פתיחת המחסום רק ביום שנפתח, ובגלל ההודעה המאוחרת חלק מהחקלאים כלל לא הספיקו להיערך ולהגיע לאדמותיהם. כך שבפועל, לרבים מהם נותר יום אחד בלבד שבו יכלו להגיע לאדמותיהם לצורך המסיק.

גם כבהא הצליח להיכנס לאדמתו רק ב-3 בנובמבר 2025. הוא נכנס ללא אשתו וילדיו, שסייעו לו בעבר בעבודה החקלאית. כאשר הגיע לחלקה, כבהא גילה כי בשל העובדה שלא בוצעו בה עבודות חקלאיות במשך זמן רב האדמה התייבשה וכוסתה בקוצים ועשבים שוטים. כבהא סיפר כי "הלב שלי נשבר, הכול נראה כמו ג'ונגל. יום אחד לא מספיק כדי לתקן את כל זה". כבהא הוסיף כי המראה הסב לו צער רב, ואף הביע חרטה על כך שנכנס לאדמתו: "לראות את האדמה שלך ככה, זה כואב. הלוואי שלא הייתי נכנס מלכתחילה".¹⁰

9 בג"ץ 4285/24, אלעודה ואח' נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסק דין, 18.1.2026.

10 כבהא למוקד להגנת הפרט, נובמבר 2025.

אדמות חקלאיות חכורות של עדנאן כבהא ב'מרחב התפר'

שטח בנוי מלסטיני		מכשול ההפרדה	
שטח B		הקו הירוק	
שטח התנחלות בנוי		מחסום / שער	
שטח שיפוט התנחלות		מרחב התפר	

כבהא סיפר כי במשך שנים הטבק שגידל היווה מקור פרנסה מרכזי עבורו. גם חלק מיבול הזיתים היה נמכר ובשנים פחות פוריות שימש לצריכה ביתית. מאז שהצבא חסם את הגישה לאדמה כבהא איבד את מקור פרנסתו העיקרי, ההגבלות פגעו בו קשות ושינו את חייו: "במשך שנים עבדתי את האדמה והתפרנסתי ממנה בכבוד, ואילו היום אני יושב בבית בחוסר מעש וללא עבודה, תלוי בילדיי למחייתי". כבהא הוסיף כי לנוכח הימשכות ההגבלות שמטילה ישראל, וללא כל צפי ממשי לשינוי במצב, הוא הולך ומאבד את התקווה שיוכל לשוב ולעבד את האדמה כפי שעשה במשך שנים. לדבריו, הוא אף שוקל להעביר את הקרקע לאדם המתגורר מעבר לגדר - למרות הכאב העמוק הכרוך בכך. "חבל לי לראות את האדמה לא מעובדת", הוא סיכם בצער.¹¹

גם כיום, כמעט שלוש שנים מפרוץ המלחמה, הצבא מונע מכבהא להגיע באופן סדיר לאדמה ולעבד אותה ואין לו כל ודאות מתי, באיזו תדירות ואם בכלל, יתאפשר לו להיכנס לחלקה פעם נוספת.

הגבלות "חירום" שהפכו למציאות קבועה

עם הקמת חומת ההפרדה בשנת 2003, ישראל התחייבה לפגיעה מינימלית בלבד בחקלאים שאדמותיהם נכלאו בין החומה לבין הקו הירוק, בטענה שמדובר בצעד ביטחוני ולא בגבול מדיני, ולכן אין בו כדי לפגוע בזכויותיהם או בקשר שלהם לאדמתם. בפועל, מאז, הצבא הטיל הגבלות הולכות ומחמירות על הכניסה ל"מרחב התפר", כחלק מתהליך מתמשך של נישול וסיפוח זוחל.¹²

יתר על כן, המניעה הכוללת שהצבא הטיל על כניסת חקלאים לשטחי "מרחב התפר" לאחר אוקטובר 2023, שהפכה כעבור שנתיים לנהלים רשמיים שקיבלו גם את הכשר בית המשפט העליון, מהווה שינוי בעל משמעות היסטורית בכל הנוגע למעמדם של החקלאים הפלסטינים ב"מרחב התפר". נוהלי הצבא החדשים מבטלים למעשה את ההכרה בזכות החקלאים לאדמתם מכוח הבעלות והזיקה אליה, ומחליפים אותה בזכאות זמנית, משתנה ומותנית ב"צרכים חקלאיים" הנקבעים לפי ראות עיניו של הצבא.

ההגבלות שהטיל הצבא במהלך המלחמה הובילו לפגיעות קשות בזכויות הבסיסיות של החקלאים לחופש התנועה, לקניין ולחופש העיסוק. הגבלות הכניסה המחמירות פוגעות בזכותם של החקלאים להיכנס לאדמות שבבעלותם בחופשיות, ומתנה את הכניסה בהחלטות צבאיות שרירותיות ובלתי צפויות. ההיעדרות הממושכת של החקלאים הפלסטינים מאדמותיהם בשטחי הגדה המערבית המכונים "מרחב התפר" הובילה לפגיעה ביבולים, להשתלטות של ישראלים על קרקעות ולהסבתן לשטחי מרעה ואתרי השלכת פסולת. מבחינה כלכלית, ההגבלות הובילו לנזקים כספיים משמעותיים, שכן בעלי האדמות הפלסטינים אינם יכולים לעבד את אדמותיהם או להפיק מהן פרנסה כבעבר.

מצב החירום שהוצג כזמני הפך להגבלה קבועה, המונעת מאלפי חקלאים פלסטינים גישה לאדמותיהם ומנתקת בפועל את הקשר בינם לבין רכושם. מעבר לפגיעה האישית, ההגבלות משנות את הסטטוס קוו בשטח: הן יוצרות היעדרות כפויה של פלסטינים מעשרות אלפי דונמים של שטחים חקלאיים בגדה המערבית ופותחות אפשרות להשתלטות של המדינה או של אזרחים ישראלים על אותן אדמות. גם ללא הכרזה רשמית על אדמות "מרחב התפר" כאדמות מדינה, ישראל הרחיבה באמצעות ההגבלות החדשות את השליטה שלה על אדמות אלה, וצמצמה עוד יותר את מרחב המחיה של האוכלוסייה הפלסטינית המקומית.

11 שם.

12 ראו ה"ש 5.

קהילה: א-רומאנה

קהילת א-רומאנה (تجمع خلق الرمانه) משתייכת לכפר עין א-דיוכ אל-פוקה (عين الديوك الفوقا), ומתגוררת כשלושה קילומטרים מצפון מזרח לעיר יריחו, באזור אשר הוגדר במסגרת הסכם אוסלו כשטח A. בתי הקהילה ממוקמים כמה מאות מטרים מכפר האם, כאשר מצוק תלול מפריד ביניהם. דרך לא סלולה באורך של כשני קילומטרים שחלקה עובר בשטח המוגדר כשטח C, היא הדרך היחידה המחברת את בתי הקהילה לכביש הראשי ולכפר האם עין א-דיוכ אל-פוקה.

קהילת א-רומאנה מונה כ-25 משפחות פלסטיניות. חלק מהמשפחות מתגוררות במקום זה למעלה מעשור, ואחרות הצטרפו לקהילה בשנים האחרונות, חלקן נעקרו מאזורים אחרים בגדה המערבית בשל התנכלויות מצד הרשויות הישראליות ומתנחלים. חברי הקהילה מתפרנסים בעיקר מרעיית צאן ומעבודה ביריחו או בהתנחלויות הישראליות הסמוכות. בתי הקהילה אינם מחוברים לתשתיות ולשירותים בסיסיים, ותושביה תלויים באופן מלא בכפר האם שלהם וביישובים פלסטינים סמוכים לצורך פרנסה, אספקת מים ומזון, ושירותי בריאות וחינוך.

קהילה זו היא אחת מעשרות רבות של קהילות רועים פלסטיניות הפזורות ברחבי הגדה המערבית, חלקן נעקרו מספר פעמים מאז 1948. קהילות הרועים מקיימות אורח חיים ייחודי הנשען על רעיית צאן ומחייב גישה לאדמות מרעה. תלות זו הופכת אותן לפגיעות במיוחד, לנוכח המדיניות של ישראל השואפת להשתלט על אדמות הגדה המערבית ולדחוק קהילות פלסטיניות משטחיהן. לאורך שנים קהילות הרועים הפלסטיניות סבלו מסירובה של המדינה להכיר בכפריהם, מדיכוי ממסדי ומניסיונות דחיקה מצד ישראל. בשנים האחרונות הן חשופות גם לאלימות גוברת מצד מתנחלים וחיילים, הכוללת מניעת גישה למשאבים חיוניים ופגיעה שיטתית ביכולתן לקיים את אורח חייהן. פעולות אלימות אלו, המתבצעות בחסות הרשויות הישראליות, מהוות מנגנון מכוון להעברה בכפייה של קהילות פלסטיניות מבתיהן ומאדמתן.¹³

כשני קילומטרים מצפון לקהילת א-רומאנה נמצאת ההתנחלות מבואות יריחו, שהוקמה ללא אישור ממשלה בשנת 1999 והוכשרה בדיעבד בשנת 2019. בסמוך לה, מתנחלים הקימו בשנת 2021 מאחז-חוזה בשם חוות מבואות יריחו (הידועה גם בשם חוות שער המלך). בשנת 2024 ישראלים הקימו שני מאחזי-חוזה נוספים באזור: חוות הארמונות, כשלושה קילומטרים מדרום לקהילה, וחוות מבואות יריחו מזרח (שער המלך החדשה) כשלושה קילומטרים מצפון לה.¹⁴ מאז שהוקמו המאחזים, אנשי א-רומאנה הפכו למטרה עבור מתנחלים וחיילים אשר פולשים יחדיו אל בתי הקהילה ופועלים באלימות נגד תושביה. מסכת ההתעללות שעוברים חברי הקהילה מצביעה על התרחבותו של מנגנון דחיקה וגירוש שפעל עד כה בעיקר נגד קהילות מבודדות בשטח C, ומופנה כעת גם לקהילות פלסטיניות שנמצאות בשטחי A ו-B.

13 יש דין ורופאים לזכויות אדם, [קהילות עקורות, אנשים נשכחים: העברה בכפייה של פלסטינים בגדה המערבית על ידי ישראל](#) (מרץ 2025); יש דין, [רועים בשדות זרים: חוות צאן של מתנחלים ישראלים בגדה המערבית והפגיעה שלהן בזכויות האדם של הפלסטינים](#) (דצמבר 2021). על הטשטוש המכוון בין חיילים למתנחלים ראו: יש דין, [מתנחלים במדים: אלימות של אזרחים ישראלים במדי צבא כלפי פלסטינים בגדה המערבית](#) (דצמבר 2025).

14 מדינת ישראל מבחינה בין "התנחלויות" אותן היא מגדירה חוקיות לבין "מאחזים" שאינם חוקיים גם לשיטתה. אולם, הדין הבין-לאומי קובע כי כל ההתנחלויות והמאחזים הישראליים בשטחים הכבושים אינם חוקיים (אמנת ז'נבה הרביעית [1949], ס' 49).

מצור

ביולי 2025 מתנחלים הציבו שתי קוביות בטון ומחסום ברזל על דרך הגישה היחידה המובילה לבתי קהילת א-רומאנה. לתושבים הפלסטינים לא נמסרה הודעה מוקדמת על הצבת המחסום ולא הוצג בפניהם צו צבאי או הצדקה חוקית כלשהי לחסימה. עם הצבת המחסום על הדרך המקשרת בין בתי הקהילה לכביש הראשי, פנו תושביה למת"ק הפלסטיני וביקשו להסירו. הפנייה הועברה לרשויות הישראליות שהשיבו כי החסימה אינה מוכרת להם, אישרו כי מדובר במחסום לא חוקי, אך לא עשו דבר על מנת להסירו.

המחסום על הדרך היחידה המובילה לבתי הקהילה, ספטמבר 2025 (הצילום באדיבות הקהילה)

באופן מעשי, השליטה על הדרך הופקדה בידי איש ביטחון מההתנחלות מבואות יריחו, שהחזיק במפתח למחסום. החל מספטמבר 2025 הוא התחיל לנעול את המחסום כרצונו, באופן שרירותי וללא כל הודעה מוקדמת. לעיתים המחסום נסגר בשעות הלילה, לעיתים נותר נעול במשך יום שלם או יותר, ובכמה מקרים הוא ננעל למספר ימים ברציפות. כך למשל, במהלך ראש השנה היהודי, איש הביטחון מההתנחלות כפה על הקהילה סגר מוחלט למשך שלושה ימים ברצף.

כאשר המחסום נעול, מאה תושבי הקהילה נותרים מנותקים מסביבתם, הם אינם יכולים לצאת או לחזור ברכבם כדי לרכוש מזון או מצרכים חיוניים, רכבי חירום מנועים מלהגיע לבתי הקהילה, והתושבים מנותקים גם מאספקת מים שתלויה במכלית העוברת בדרך זו. ילדי הקהילה נאלצים ללכת בדרך ארוכה והררית, משום שרכב ההסעות לבית הספר לא יכול לעבור את המחסום הנעול.

ב-29 בספטמבר 2025 פנו תושבי הקהילה באמצעות יש דין לצבא בדרישה להסיר את החסימה הלא חוקית.¹⁵ באופן מקומם, הפנייה לרשויות הובילה לגל של התנכלויות כלפי תושבי הקהילה מצד איש הביטחון של ההתנחלות מבואות יריחו ומתנחלים נוספים מהסביבה.

אף שהאזור שבו מתגוררת הקהילה מרוחק למעלה מקילומטר מתחום השיפוט של ההתנחלות, בתחילת אוקטובר הגיע איש הביטחון יחד עם שני מתנחלים במדים אל בתי הקהילה, עיכב תושבים שהיו במקום והאשים אותם שהם פנו לרשויות הישראליות. בהמשך אותו החודש המשיך המתנחל לנעול את המחסום על פי גחמותיו.

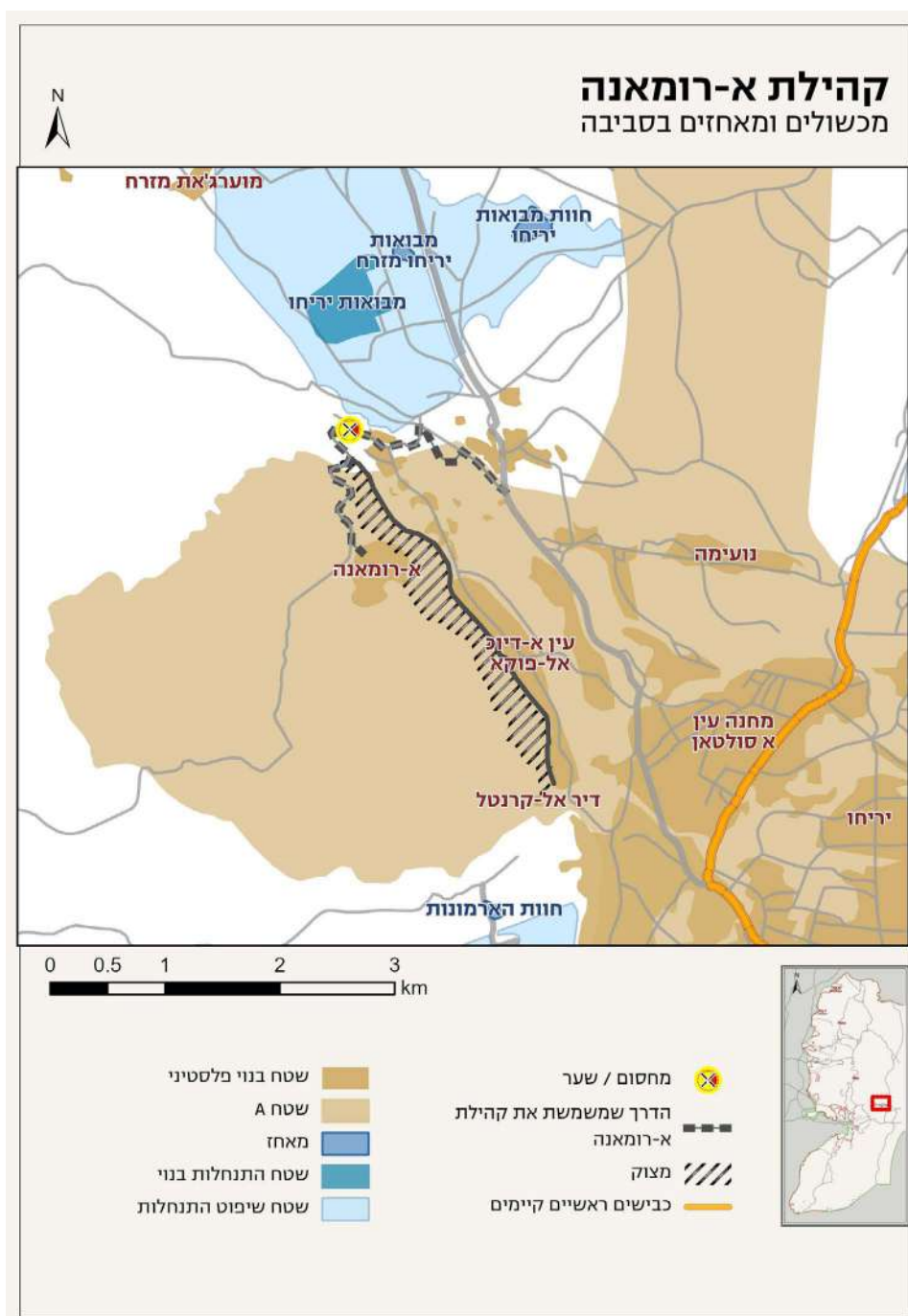
כך למשל, ב-11 באוקטובר 2025 המחסום היה נעול במשך היום. אחד התושבים פנה טלפונית לאיש הביטחון כדי לברר מדוע דרך הגישה חסומה, ונענה כי הסיבה היא שהמתנחל לא התעורר בבוקר ולכן המחסום טרם נפתח. למחרת המחסום היה שוב נעול, וילדי הקהילה לא יכלו להגיע בהסעה לבית הספר.

רק בעקבות פניות חוזרות ונשנות מטעם יש דין, ב-26 באוקטובר 2025 הודיעו רשויות הצבא כי "הדרישה המבצעית" לנחיצות המחסום "עודנה נמצאת בבחינה", אך הובהר כי המחסום יישאר פתוח לתנועה לעת עתה. עם זאת המחסום, שכאמור הוצב באופן פיראטי על ידי אזרחים ישראלים, לא הוסר ובמקום זאת הצבא קבע כי הוא יישאר פתוח למעט במקרים שתידרש חסימה "מטעמים ביטחוניים קונקרטיים".¹⁶ באופן מעשי, הצבא הכשיר בדיעבד את המחסום שהציבו מתנחלים באופן בלתי חוקי וגיבה את פעולותיהם. נוסף על כך, הודעת הצבא לא הבהירה באילו מקרים ייסגר המחסום ויטל מצור על הקהילה, מי מוסמך להורות על סגירתו ואם המפתח למחסום נותר בידי אותו איש ביטחון של ההתנחלות.

כך נוצר מצב אבסורדי שבו דרך הגישה היחידה לקהילה הפלסטינית נחסמה בידי מתנחלים ישראלים ללא סמכות ובניגוד לחוק, ואיש ביטחון מההתנחלות הסמוכה קיבל בפועל לידיו את השליטה על חופש התנועה של הקהילה. חברי קהילת א-רומאנה נותרו במצב של אי-ודאות ביחס ליכולת שלהם לצאת מבתיים באופן קבוע ובטוח, והם נאלצים להתנהל תחת איום תמידי שמתנחלים ינעלו את המחסום שוב באופן שרירותי וישבשו כליל את חייהם.

15 יש דין למפקד פיקוד מרכז, ראש המנהל האזרחי ויועמ"ש הצבא בגדה המערבית, 29.9.2025.

16 לשכת יועמ"ש הצבא בגדה המערבית ליש דין, 26.10.2025.

שגרת אלימות

מאז שמתנחלים הקימו באזור מאחזי-חוזה, ובמיוחד לאחר שתושבי קהילת א-רומאנה פנו לרשויות והתלוננו על חסימת הדרך בידי איש הביטחון מההתנחלות, אנשי הקהילה חווים מסכת של התעללות, אימים יום-יומיים ופגיעה שיטתית מצד מתנחלים וחילים.

כך לדוגמה, בליל 17 בספטמבר 2025 פשטו חיילים ומתנחלים על כמה מבתי הקהילה, בטענה שהם מחפשים את מי שחתך צינור מים המוביל לאחד ממאחזי-חוזה הסמוכים. באחד הבתים שאליו פלשה הקבוצה, החיילים והמתנחלים חקרו את ג'. הם היכו אותו, כיסו את עיניו, אזקו את ידיו ולקחו אותו למחסום צבאי סמוך להתנחלות מבואות יריחו, שם הוחזק במשך שעות ארוכות. ג' סיפר כי רק בסביבות השעה עשר בבוקר שוחרר והורשה לחזור לביתו ברגל. כשחזר הביתה, גילה שהפולשים הישראלים לקחו מביתו כסף מזומן, תכשיטי זהב, טלפון נייד ותעודות זהות. ג' הגיש תלונה לצבא בשל האלימות והביזה בידי החיילים, וחקירה של המשטרה הצבאית החוקרת (מצ"ח) בעניין עדיין מתנהלת.¹⁷

ב-29 באוקטובר 2025 פשטו חיילים וחיילות, בליווי מתנחלים רעולי פנים, על כמה מבתי הקהילה. קבוצת המתנחלים והחיילים ערכו חיפוש בבתים, תקפו תושבים, השחיתו רכוש וגנבו עיזים וציוד. תושבים סיפרו ליש דין כי מאז המתקפה הם מפחדים לישון בבתיהם. "החיילים החזיקו את אבא שלי בידיו", תיאר ס', "ומתנחל אחד היכה אותו בראש". המתנחלים גנבו למשפחה 220 עיזים, משאבת מים, פנסים ומסמכים אישיים. ס' הגיש תלונה במשטרה, אך התיק נסגר בטענה שלא אותרו חשודים.¹⁸ ע', שגם אל ביתו פלשו חיילים ומתנחלים באותו הלילה, העיד כי אחד החיילים איים לירות בו אם לא "יגיד את האמת". לאחר שהחיילים היכו אותו ושברו רהיטים, נכנסו לבית שלושה מתנחלים רעולי פנים והיכו אותו קשות, בין היתר באמצעות מטפה לכיבוי אש, אחד מהם איים: "בשבוע הבא אני אחזור אליך ואתה חייב לעזוב את המקום". ע' פונה לבית החולים ביריחו, שם אובחן אצלו שבר בלסת, בהמשך גילה ע' כי נגנב מביתו כסף מזומן וכי התוקפים שפכו סוכר אל תוך מנוע המכונית שלו. הוא הגיש תלונה במשטרה הישראלית אך נמסר לו כי הוחלט שלא לנהל חקירה פלילית במשטרה, מאחר שנפתחה חקירת מצ"ח בעניין. עד כה, לא נמסר ליש דין מידע מצד הצבא בעניין הטיפול בתלונה.¹⁹

ב-7 בנובמבר 2025 בסביבות השעה עשר בלילה, פרצו מתנחלים רעולי פנים לביתו של פ' אחרי שטענו כי הם כוח צבאי. הם שברו את דלת הכניסה לבית והיכו את פ' ואת בנו בן ה-14. "הם היו שבעה רעולי פנים, הם התקרבו אליי היכו אותי ובעטו בי", שחזר פ'. "הבנות שהיו בחדר התחילו לצרוח. כמה מהם ניסו להיכנס בכוח לחדר הבנות אבל לא הצליחו לשבור את הדלת, אז הם חזרו אליי והמשיכו להכות אותי". רק לאחר כ-20 דקות הם עזבו את המקום בטרקטורונים. פ' סיפר כי מאז התקיפה מצבם הנפשי של בני המשפחה רע. כאשר ביקש להגיש תלונה במשטרת בנימין, פ' נאלץ לחכות במשך שש שעות ולבסוף המשטרה סירבה לגבות את עדותו בטענה שעליו לפנות לתחנת המשטרה בבקעה. פ' התייאש והחליט שלא להגיש תלונה.²⁰

17 ג' ליש דין, אוקטובר 2025.

18 ס' ליש דין, נובמבר 2025.

19 ע' ליש דין, נובמבר 2025.

20 פ' ליש דין, נובמבר 2025.

למחרת היום, תושב א-רומאנה בשם ר' זיהה במרחק כמה מאות מטרים מביתו את העדר שלו - 109 עיזים - בידיהם של שישה מתנחלים, שני מבוגרים וארבעה רעולי פנים, ככל הנראה קטינים. ר' אמר לאחד המבוגרים שאלו העיזים שלו, המתנחל השיב לו "תזמין משטרה". ר' תיאר כי "באותו רגע אחד הנערים היכה אותי מאחור על הראש. איבדתי הכרה ונפלתי. התעוררתי בבית החולים ביריחו". בעקבות הפגיעה הקשה שנגרמה לפרנסת המשפחה בשל גניבת העיזים, נאלצו בני המשפחה לצאת לעבוד בהתנחלות סמוכה. תלונה שהוגשה למשטרה נסגרה בנימוק שלא נמצאה תשתית ראיתית לקיומה של אשמה פלילית.²¹

בליל 23 בנובמבר 2025 בסביבות השעה שתיים בלילה, מתנחלים חמושים ורעולי פנים פלשו אל ביתו של א'. המתנחלים תקפו את אשתו ואת נכדיו, הרסו ציוד, גנבו מסמכים, ולאחר שלא הצליחו לגנוב את מכונית המשפחה, הם דרדו אותה לוואדי. לפני שעזבו, המתנחלים אמרו לאשתו של א' "אם נחזור עוד פעם לכאן ואתם תהיו פה, נהרוג את הילדים מול העיניים שלכם". כשלושה שבועות לאחר מכן המתנחלים חזרו, תקפו את אשתו של א' ושברו את ידה השמאלית. היא פונתה לבית חולים ואושפזה למשך שבוע. בני המשפחה הגישו תלונה במשטרה.²²

ב-30 בנובמבר 2025 לפנות בוקר תקפו מתנחלים רעולי פנים, חלקם חמושים, ארבעה פעילים זרים ששהו באחד מבתי הקהילה במסגרת נוכחות מגינה. הם הכו את הפעילים, פצעו אותם, גנבו דרכונים, טלפונים וציוד אישי והשחיתו ציוד נוסף לפני שעזבו את המקום.²³

בלילה של 14 בדצמבר 2025 קבוצת מתנחלים רעולי פנים פשטה שוב על בתי הקהילה. המתנחלים פלשו אל ביתו של פ' שכבר הותקף בעבר, שברו ציוד, ופרצו את דלת חדר השינה שבו הסתגר עם אשתו. "שמונה מתנחלים נכנסו לחדר", פ' תיאר את רגעי התקיפה, "חמישה מהם היכו אותי באלות ושלשה היכו את אשתי. הרביצו לי בכל הגוף, בראש, בחזה ובידיים". פ' אושפז במשך חמישה ימים בטיפול נמרץ עם סדק בגולגולת ושבר באף. אשתו אושפזה ליומיים עם שבר ביד. המתנחלים גנבו מהבית רכוש וגרמו לנזק גדול. בזמן שפ' היה מאושפז, הגיש אחיו תלונה בשמו על התקיפה, אך המשטרה סגרה את תיק החקירה. כאשר פ' ואשתו ניסו למסור עדות על האירוע בעצמם, המשטרה סירבה לקבל את תלונתם והיא הוגשה רק לאחר התערבות של יש דין.²⁴

במקביל, יש דין פנה פעם אחר פעם לצבא בדרישה שיציב כוח שיגן על הקהילה הנתונה לתקיפות חוזרות. בקשות אלו נענו בשלילה, בנימוק ש"אופן מימוש החובות והסמכויות הנתונות למפקד הצבאי הוא עניין הנתון לשיקול דעתו הביטחוני הרחב".²⁵

21 ר' ליש דין, נובמבר 2025.

22 א' ליש דין, ינואר 2026.

23 מתן גולן וליזה רוזובסקי, "פעילים זרים הותקפו ליד יריחו; איטליה וקנדה: מגנים את אלימות המתנחלים", **הארץ**, 30.11.2025.

24 פ' ליש דין, ינואר 2026.

25 לשכת יועמ"ש הצבא בגדה המערבית ליש דין, 16.5.2026.

התרחבות מנגנון הטרנספר

הצבת המחסום הלא חוקי בידי מתנחלים ושליטתם בו באופן שרירותי נועדה להגביל את תנועת הפלסטינים באזור ולשבש את חיי היום-יום שלהם. כל כניסה ויציאה של התושבים מביתם הפכה לרווית מתח, ובקרב התושבים שוררת תחושה מתמדת של אי-ודאות.

ההקמה של מאחזי-החוואה המכתרים את הקהילה יצרה שליטה של מתנחלים על כל המרחב הסובב את א-רומאנה. מאחזים אלו חולשים על האזור כולו באמצעות רעיית צאן ובקר, ומשמישים מוקדים שמהם יוצאות הפעולות האלימות והפלישות לבתי הקהילה הנמצאת בשטח A. כל אלה מהווים מנגנון מאורגן שמיועד להפעיל טרור על חברי קהילת א-רומאנה, לפגוע בשגרת חייהם ובמקורות פרנסתם ולכפות עליהם לעזוב את בתיהם.

המתקפות המתוארות לעיל חושפות דפוס ברור של שיתוף פעולה מלא בין מתנחלים שמפעילים אלימות ויוזמים את הפשיטות, התקיפות והגניבות, לבין הצבא שמלווה את המתקפות, מגבה אותן ומשתף איתן פעולה.

במקום להגן על חברי הקהילה הפלסטינית כפי שהרשויות הישראליות מחויבות על פי חוק, הן מאפשרות בפועל את המשך הפגיעה בהם. הצבא לא הסיר את החסימה, מסרב לספק כוח מגן שימנע את הפגיעות וחיליו פולשים יחד עם מתנחלים לבתי הקהילה. במקביל, המשטרה אינה עושה מאמץ מינימלי כדי לאתר את העבריינים, לחקור את המעשים שלהם ולמנוע מהם לחזור עליהם. תושבי הקהילה נותרו ללא כל הגנה, הם חיים בפחד יום-יומי, פרנסתם נפגעה קשות וכך גם שגרת חייהם. כתוצאה מכל אלה חלק ממי שהותקפו אינם ישנים עוד בבתיהם.

צמצום מרחב המחיה של קהילת א-רומאנה, העלול להוביל גם לגירוש מוחלט שלה, מתבצע לפי דפוסי פעולה שמוכרים מאזורים אחרים בגדה המערבית אך התרחשו עד כה בעיקר במקומות המוגדרים כשטחי C. מקרה הבוחן של קהילה זו מסמן התרחבות והעתקה של דפוסי הפעילות הללו לצורך גירוש ודחיקה של קהילות גם משטחי A, ומצביע על העמקת האלימות ועל ביסוס תחושת חוסר האונים וההפקרות של פלסטינים גם בשטחים שבעבר הם היו בהם מעט יותר מוגנים.

אף שבאופן רשמי מדינת ישראל מתנערת ממעשי האלימות הללו ולעיתים מגנה אותם, בפועל האלימות זוכה לגיבוי מוסדי ושיתוף פעולה של ממש מצד הרשויות. גיבוי זה מתקיים משום שהפגיעה בקהילות הפלסטיניות משרתת מדיניות שהמדינה חפצה בקידומה: ריקון אזורים שלמים מנוכחות פלסטינית, ניתוק בין קהילות, גירוש ודחיקה של פלסטינים למובלעות צפופות ומבודדות. במובן זה, הפגיעה השיטתית בקהילת א-רומאנה מציגה את התרחבותו של מנגנון המבקש לפרק את המרחב האזרחי הפלסטיני בגדה המערבית, להעלים את תושביו ולכפות מציאות של קנטונים מבודדים תחת שליטה ישראלית.

עיירה: סינג'ל

סינג'ל (سنجل) היא עיירה פלסטינית הנמצאת במחוז רמאללה במרכז הגדה המערבית ומתגוררים בה כ-6,000 תושבים. כלכלת העיירה מתבססת בעיקר על חקלאות ותעסוקה במגזר הציבורי והפרטי. רוב האזור הבנוי של סינג'ל הוגדר בהסכם אוסלו כשטח B, הנתון לשליטה אזרחית פלסטינית ולשליטה ביטחונית ישראלית, ואילו חלקים ניכרים מהאדמות החקלאיות של סינג'ל הוגדרו כשטח C הנתון לשליטה ישראלית מלאה.²⁶

בשנת 1983 הקימה ישראל את ההתנחלות מעלה לבונה, בין השאר על אדמות סינג'ל שנתפסו בטענה של צרכים צבאיים. בסוף שנות התשעים מתנחלים הקימו את המאחזים הלא מורשים גבעת הראל וגבעת הרוואה, שנבנו גם הם בחלקם על אדמה פלסטינית פרטית של תושבי סינג'ל.²⁷ המאחזים הוקמו בניגוד לחוק וללא החלטת ממשלה רשמית אך נהנו לאורך השנים מתמיכת המדינה. בשנת 2023 ישראל הכשירה את שני המאחזים והפכה אותם להתנחלות עצמאית אחת ובשנת 2025 הם פוצלו בשנית והפכו לשתי התנחלויות מוכרות על ידי הממשלה. ביוני 2026 הכריז הצבא על 465 דונם כאדמות מדינה במטרה להרחיב את ההתנחלות גבעת הרוואה, ובמקביל הממשלה מקדמת תוכנית לבנייה של למעלה מ-900 יחידות דיור בה.²⁸

מאז 2020 הקימו מתנחלים מאחזים לא חוקיים נוספים סביב סינג'ל. מצפון הוקמו חוות נחל שילה, חושן וחוות שבעת הרועים, ומדרום לעיירה מתנחלים השתלטו על קרקעות של תושבי הכפר סילוואד והקימו עליהם מאחזים נוספים, בהם חוות משפחת מגורי (חוות צור לבבי).²⁹ המאחזים אלה חולשים על מרחבים עצומים באמצעות מרעה ואלימות מתנחלים, ומשמשם כלי לגירוש בכפייה של פלסטינים מאדמותיהם ולהרחבת השליטה הישראלית באזור כולו.³⁰

בשנים האחרונות חלה החרפה במצבם של תושבי סינג'ל בשל שני מנגנונים ישראליים משלימים: הצבא הטיל מגבלות קשות על חופש התנועה שלהם ולעיתים גם הפעיל אלימות ישירה כלפיהם; ובמקביל הנוכחות האזרחית הישראלית סביב העיירה התרחבה, תוך השתלטות בכוח על האדמות החקלאיות של תושבי סינג'ל ושימוש במעשי אלימות קשים נגדם. צעדים אלו מצטרפים לכדי מהלך אחד שמטרתו לדחוק את תושבי העיירה מאדמותיהם ולצמצם את מרחב חייהם. בכך מסמנת סינג'ל מקרה בוחן של תהליך רחב יותר המתקיים ברחבי הגדה המערבית, במסגרתו מופעלים נגד קהילות פלסטיניות מגוון אמצעים שמטרתם לדחוק אותם לתוך מרחבי מגורים מצומצמים ככל הניתן, תוך השתלטות על השטחים הפתוחים והחקלאיים הסובבים אותם.

26 ראו: יש דין, **מעבר לגבול: הישראליזציה הממוסדת של שטח C והפגיעה בזכויות האדם של הפלסטינים** (אוקטובר 2022).

27 שלום עכשיו, **נולדו בחטא: הקמת התנחלויות על קרקע פרטית בצו תפיסה צבאי** (יולי 2016); יוסי גורביץ, **"סינג'ל וגבעת הרוואה: סיפורו של כשל משפטי"**, יש דין, 19.8.2013; יש דין - בגוף ראשון, **"קצין צבא ישראלי: 'המתנחלים כועסים, אתם יכולים לעבוד היום רק שעתים ואחר כך במקום אחר, אני לא רוצה בעיות!'"**, 19.4.2009.

28 החלטה מספר 6/ של ועדת שרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני), 12.2.2023, סעיף 1(ג); ערוץ 7, **"קבינט אישר: 19 יישובים חדשים ביו"ש"**, 12.12.2025; חזקי ברוך, **"פרסום ראשון: 465 דונם הוכרו כאדמות מדינה לטובת הרחבת גבעות הרוואה"**, ערוץ 7, 24.6.2026. על התנחלויות ומאחזים ראו ה"ש 14.

29 ראו: יש דין, **"עתירה לבג"ץ בדרישה לפנות מאחז-חוזה אלם שהוקם בלב האדמות החקלאיות של סילוואד"**, 1.12.2025.

30 ראו: יש דין ורופאים לזכויות אדם, **קהילות עקורות, אנשים נשכחים: העברה בכפייה של פלסטינים בגדה המערבית על ידי ישראל** (מרץ 2025).

בידוד והשתלטות על קרקע

מאז אוקטובר 2023 ישראל החריפה באופן ניכר את מדיניות השליטה ואת הגבלות התנועה שהיא מפעילה בגדה המערבית, מדיניות שפגעה באופן קשה בתושבי סינג'ל.³¹ הצבא הציב מחסומי ברזל בשתי הכניסות הראשיות לעיירה, והגישה לסינג'ל מכביש 60 הסמוך צומצמה לכניסה הצפונית בלבד, שם המחסום פתוח לסירוגין ומאפשר לצבא לשלוט באופן מלא בגישה לעיירה. נוסף על כך, הצבא חסם דרכים נוספות במרחב החקלאי של סינג'ל באמצעות תלוליות עפר, ובכך מונע מחקלאים גישה חופשית וישירה לאדמותיהם, מקור פרנסתם.

הכניסות הראשיות לסינג'ל, אוגוסט 2025
(צילומים: אן פאק ועומרי ערן ורדי, אקטיבסטיס)

31 נכון לפברואר 2025 משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים תיעד 849 הגבלות תנועה ברחבי הגדה המערבית (כולל ירושלים המזרחית), בהן כ-200 חסימות חדשות שהוצבו מאז אוקטובר 2023 הפוגעות בחופש התנועה של הפלסטינים בגדה המערבית: OCHA, "West Bank, Movement and Access update", 27.5.2025.

במהלך 2024 הוציא המפקד הצבאי צווים להפקעת 45 דונם מאדמות סינג'ל, לצורך הקמת גדר שלכאורה נועדה למנוע זריקת אבנים לעבר כביש 60. בפועל, השימוש בטענות ביטחוניות משמש לצמצום הגישה של תושבי סינג'ל לאדמותיהם, ולהעמקת הניתוק של העיירה מסביבתה. עיריית סינג'ל הגישה התנגדות לבניית הגדר למינהל האזרחי, אך זו נדחתה.

הגדר, שגובהה כארבעה מטרים, הוקמה לאורך של כקילומטר וחצי והיא מגבילה את הגישה לבתי מגורים ולאדמות חקלאיות פרטיות של תושבי העיירה שנותרו מצדה השני. במסגרת העבודות להקמת הגדר הצבא הרס בית מגורים אחד שלא היה מאוכלס, עקר יותר מ-200 עצים, בהם 135 עצי זית שחלקם עתיקים, ושיטח שדות חקלאיים.³² נוסף על כך, הצבא הוציא צו תפיסה לשטח הממשיך את תוואי הגדר צפונה, ומעיד על כוונתן של הרשויות הישראליות להמשיך את בניית הגדר גם מצפון לעיירה.

הגדר בסינג'ל, אוגוסט 2025 (צילום: אן פאק, אקטיביסטיס)

המאחזים שהוקמו מצפון לסינג'ל יצרו רצף טריטוריאלי ישראלי בין ההתנחלויות שילה, עלי ומעלה לבונה, המבודד את סינג'ל מן המרחב הפלסטיני מצפון וממזרח לה. במקביל, מתנחלים השתלטו גם על מרחבים נרחבים מדרום לעיירה. מאחזי-החוזה הפכו את הגישה של חקלאי סינג'ל לאדמותיהם למסוכנת ובלתי אפשרית כמעט, ומתנחלים מגרשים בכוח ובאיומי נשק את הפלסטינים שמנסים להגיע לאדמותיהם. לצד זאת, מתנחלים ישראלים משחיתים במכוון אדמות חקלאיות פלסטיניות,

בין היתר באמצעות רעיית עדרים בחלקות, ופוגעים ביכולתם של חקלאי סינג'ל לעבד את אדמותיהם ולהתפרנס מהן. עייד ע'פארי, תושב סינג'ל סיפר כי "המתנחלים לא רק השתלטו על האדמות, הם מבצעים עבודות תשתית, שותלים ומעבדים את האדמות של אנשי סינג'ל".³³

הרשויות הישראליות מצטרפות למאמצי ההשתלטות על האדמות החקלאיות של העיירה באמצעות הצבת חיילים המונעים מחקלאי סינג'ל לעבד את אדמותיהם. בעונת המסיק של שנת 2023 הצבא מנע לחלוטין גישה לכרמי הזיתים של תושבי העיירה. ב-2024 הגישה לאדמות הוגבלה מאוד, וגם בימים הספורים ובאזורים המצומצמים שבהם כן הותרה גישה בעונת המסיק מתנחלים וחיילים תקפו וגירשו בכוח מוסקים.³⁴ במהלך עונת המסיק של שנת 2025 מנעו חיילים ומתנחלים מתושבי סינג'ל גישה לאדמותיהם החקלאיות שמצפון לעיירה, והם גורשו מהן גם ביום היחיד שבו הצבא התיר לכאורה לחקלאים להגיע לאדמות שלהם בתיאום מראש. להוסיף חטא על פשע, במהלך אותה עונה מתנחלים תועדו כשהם מוסקים בעצמם את העצים של תושבי סינג'ל וגונבים את היבול.³⁵ המניעה הכמעט מוחלטת של מסיק הזיתים במשך שלוש שנים הסבה לתושבי סינג'ל נזק כלכלי כבד ומשפחות רבות בעיירה איבדו מקור פרנסה מרכזי.

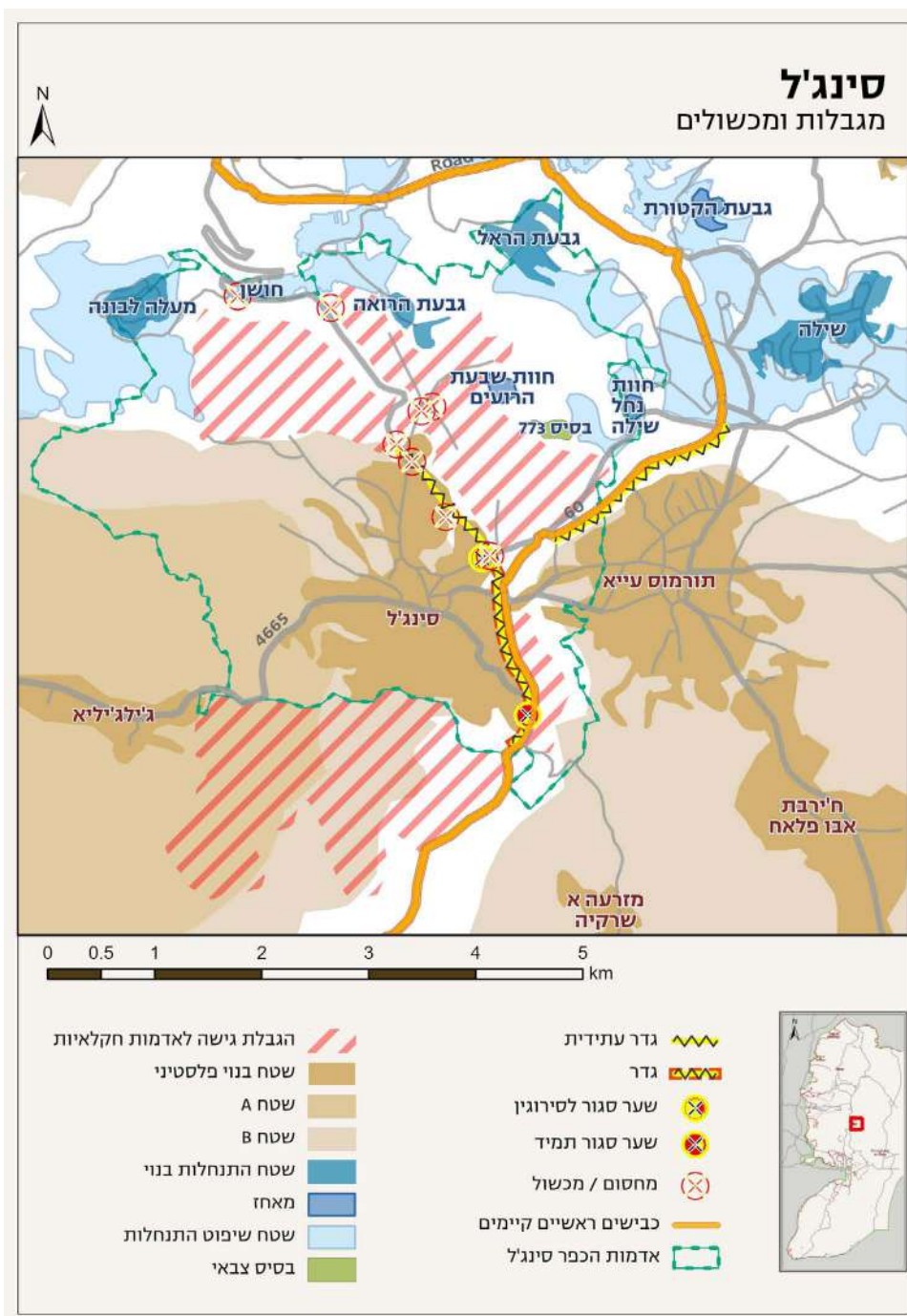
צעדים אלו, המופעלים על ידי המתנחלים והרשויות הישראליות, מגבילים באופן חמור את הגישה של תושבי סינג'ל לאדמותיהם ואת האפשרות להתפרנס מהן, מנתקים את העיירה מיישובים פלסטיניים סמוכים ופוגעים קשות בזכויות היסוד של התושבים. גם כאשר הצבא מציג את החסימות וההגבלות הללו כאמצעי ביטחוני או כצעד שנועד "למנוע חיכוך", בפועל הן תמיד מגבילות פלסטינים בלבד, בעוד שהמתנחלים הישראלים החיים באותו מרחב נהנים מחופש תנועה מלא ואף מורשים להמשיך במעשיהם הלא חוקיים ללא התערבות אפקטיבית של רשויות אכיפת החוק.³⁶

33 ע'פארי ליש דין, פברואר 2026.

34 יש דין, "סיכום עונת המסיק 2024", 15.12.2024.

35 בצלם, "סינג'ל, מחוז רמאללה: חקלאים שהגיעו לאדמותיהם גילו כי מתנחלים כבר מסקו את הזיתים, לאחר מכן חיילים ומתנחלים גרשו אותם מהמקום ותועדו מוסקים את עצי הזית בעצמם", 31.10.2025.

36 בחוות הדעת המייעצת שפרסם בית הדין הבין-לאומי לצדק ביולי 2024 נקבע כי הגבלות אלה הן חלק ממדיניות של אפליה שיטתית, הפוגעת בזכויות יסוד ובהן חופש התנועה, פרנסה, בריאות, חינוך ורמת חיים נאותה, וכי אין להצדיקן בטענות ביטחוניות: International Court of Justice, "Legal consequences arising from the policies and practices of Israel in the occupied Palestinian territory, including east Jerusalem", 19.7.2024.

"קודם המתנחלים מגיעים, ואחרי חמש דקות הצבא מגיע ושומר עליהם"

מאז שהוקמו מאחזי החווה מצפון ומדרום לסינג'ל דווח על שורה ארוכה של מקרי אלימות שכוונו נגד תושבי העיירה ובהם תקיפות פיזיות, יידוי אבנים ובקבוקי תבערה לעבר בתים וכלי רכב, הצתות, פגיעה במבנים ובמטעים, גניבת בעלי חיים, רכוש ויבול, השחתת עצים וציוד חקלאי, ופלישה לשטחי העיירה.³⁷ מתקפות אלו התרחשו פעמים רבות בגיבוי ישיר של כוחות הצבא המוצבים באזור, בין היתר בבסיס צבאי החולש גם הוא על אדמות העיירה מצפון.

מ', חקלאי בן 56 מסינג'ל, שהותקף באוקטובר 2024 בידי שני מתנחלים וחייל כאשר ניסה להגיע לאדמה שלו, סיפר ליש דין: "עבדתי כחצי שעה כאשר הופיע סנדר אזרחי מכיוון החווה ובו שני מתנחלים וחייל במדים. [...] אחד המתנחלים בעט בי בבטן ואיים עלי שירצח אותי כאשר החייל מאבטח אותו בנשק דרוך. פחדתי ורציתי לעזוב, אך המתנחלים ניקבו את ארבעת גלגלי הטרקטור". מ' נותר פצוע בשטח עד שתושבים מהעיירה חילצו אותו. הוא סיפר כי "הנוכחות האלימה של המאחז הרסה לנו את הפרנסה, את הרגשת הביטחון ואת אורח החיים המסורתי שלנו". מ' הגיש תלונה במת"ק הפלסטיני והסביר כי הוא לא מעוניין לפנות לרשויות הישראליות. לדבריו "הצבא, המתנחלים והמשטרה הם חלק מאותה מדיניות ומאותו יחס כלפינו".³⁸

ביתו של נ', חקלאי בן 58 מסינג'ל, נמצא סמוך לצומת המרכזי על הכביש הצפוני המוביל גם להתנחלויות. נ' תיאר את ההתעללות שמשפחתו עוברת: "המתנחלים עוברים במכוניות לידנו יום ולילה. אין סוף פעמים הם יורדים מהמכוניות, נכנסים לחצר ומשתוללים". הוא סיפר כי הפחד מהמתנחלים כל כך חמור עד שהם נאלצו לכסות את כל חלונות הבית ברשתות ברזל להגנה. "אנחנו מפחדים לצאת לחצר", סיפר נ', והוסיף ש"הסייט הוא איום, אך אין לי לאן ללכת". למרות הסכנה, בעונת המסיק ב-2024 נ' החליט לצאת עם אשתו ולמסוק במרחק של כ-350 מטר מביתם. "אין לנו ברירה", הוא הסביר, "הגענו לפת לחם". כאשר השניים הגיעו לחלקה שלהם הם מצאו אותה במצב קשה, "הפרות של המתנחלים אכלו את עלי העצים והפרי. 50 עצים נכרתו". זמן קצר לאחר שהגיעו לחלקה, סנדר ובו שישה מתנחלים חמושים הגיע למקום. לדברי נ', אחד המתנחלים אמר לו שהחלקה ישראלית עכשיו. הוא תיאר את ההתקפה עליו ועל אשתו: "המתנחל תפס אותי בצוואר, שלף סכין, קירב אותה לצוואר שלי ואמר: 'ככה אני ארצח אותך'. אחר כך באו שלושה מתנחלים, הפילו אותי לאדמה ובעטו בי בכל חלקי הגוף. שני מתנחלים תקפו את אשתי. צעקתי והמתנחלים התרחקו קצת. אנחנו השארנו את כל הציוד בשטח וברחנו". נ' הוסיף כי "אין טעם להגיש תלונות לגופים שהם עצמם חלק מן הכיבוש", ותיאר את מצבו כיום: "נשארנו חסרי כל, אין לי פרנסה, אין לי ביטחון בבית הבודד הזה ואין לי תקווה".³⁹

ב-19 בינואר 2025 תקפו עשרות מתנחלים את השכונה המזרחית של סינג'ל. התוקפים שפכו חומר דליק אל תוך שני בתים, יידו אבנים, ניפצו חלונות והציתו ארבעה כלי רכב.⁴⁰ ס', בת 38, ישבה עם בני משפחתה בביתם כשלפתע שמעה חלון מתנפץ והבחינה בריח חריף של עשן. לדבריה, "הבנו כי חומר דליק נזרק לעבר הבית. יצאנו החוצה וגילינו שריפה במרפסת. כולנו התגייסנו לכבות

37 כך למשל, בחצי הראשון של שנת 2026 בלבד יש דין אסף לפחות 46 דיווחים על אירועי אלימות מתנחלים כלפי תושבי סינג'ל (הנתונים מבוססים על הצלבה של פרסומים ודיווחים ממקורות שונים).

38 מ' ליש דין, נובמבר 2024.

39 נ' ליש דין, נובמבר 2024.

40 תיעוד מהאירוע [בעמוד הפייסבוק של יש דין](#), 22.1.2025.

את האש". היא הוסיפה כי זמן קצר לאחר מכן התוקפים חזרו עם חומר דליק. "צעקתי בכל הכוח", סיפרה, "מה שהבריה אותם לתוך השכונה, שם הם המשיכו בפרעות". ס' סיפרה כי "מאז אותו לילה כולנו בהלם. אנחנו מפחדים לעצום עיניים שלא יחזרו הפורעים", והוסיפה כי "אין ביטחון אישי, אפילו לא בתוך הבית. אם היו לנו האמצעים, לא היינו נשארים במקום מסוכן כזה".⁴¹ "הנזק גדול, אלפי שקלים", סיפר ליש דין תושב אחר שהותקף באותו הלילה, "אבל הנזק הנפשי גדול פי כמה. אנחנו מפחדים לצאת מהבית לאחר רדת החשיכה".⁴² התושבים סיפרו כי המשטרה כלל לא הגיעה למקום, וכי גם חיילים מהמוצב הסמוך לא באו להגן עליהם.

תושב נוסף, שבנובמבר 2025 מתנחלים ניקבו את צמיגי מכוניותיו וניפצו את חלונותיהן, תיאר תחושות דומות של אימה וחוסר ביטחון: "הנזק העיקרי הוא הטראומה של הילדים בני ה-6-7 שהתחילו לפחד בחושך, ומפחדים ללכת לבד לבית הספר או לצאת לשחק בחוץ. אשתי בהלם ואנחנו שוקלים אולי לעזוב לרמאללה. תחושת הביטחון אבדה לנו".⁴³

ב-21 באפריל 2025 הקימו ישראלים מאחז על גבעת ג'בל א-תל, בשטח B מדרום לסינג'ל, זאת כחלק מההתפשטות הישראלית מדרום לעיירה, שמרכזת בחוות משפחת מגורי. כעשרים מתושבי סינג'ל ביקשו למחות נגד ההשתלטות על אדמותיהם וניסו להגיע למיקום המאחז. אולם כשהתקרבו למקום, המתנחלים שהקימו את המאחז תקפו אותם באבנים, הדפו אותם ואילצו אותם לסגת. זמן קצר לאחר מכן הגיעו למקום עשרות מתנחלים נוספים, הצטרפו לאלה שכבר היו שם ויחד פתחו במתקפה נרחבת על העיירה. התוקפים הציתו כלי רכב ומבנה חקלאי, הרסו ציוד חקלאי ושרפו אוהלים של משפחות שנעקרו בכפייה מוואדי א-סיק באוקטובר 2023 והתיישבו במקום. כוחות הצבא שנכחו במקום גיבו את המתקפה בירי גז מדמיע והפעלת אלימות כלפי התושבים הפלסטינים. ואל ע'פארי, תושב סינג'ל בן 48, לקה בהתקף לב ומת לאחר שהותקף על ידי מתנחלים וחייילים, ביתו נשרף והוא שאף גז מדמיע ועשן.⁴⁴

41 ס' ליש דין, ינואר 2025.

42 פ' ליש דין, ינואר 2025.

43 נ' ליש דין, נובמבר 2025.

44 אורן זיו, "הפוגרום בסינג'ל: מאמצי הגירוש מתרחבים לשטחי B", **שיחה מקומית**, 24.4.2025; בצלם, "סינג'ל, מחוז רמאללה: בין 21-23 באפריל 2025, מתנחלים שניסו להקים מאחז באדמות העיירה תקפו תושבים והציתו בתים וכלי רכב. אדם ששאף עשן לקה בהתקף לב ומת", 21.4.2025.

תוצאות מתקפת המתנחלים באדמות סינג'ל, אפריל 2025 (צילום: פאזי אבו רמלה, אקטיביסטיס)

המאחז פורק בהמשך בידי המינהל האזרחי, אך הוקם מחדש במיקומים שונים. לפי תושבי האזור, אותה קבוצת ישראלים השתלטה מאז על מבנים חקלאיים פלסטיניים מדרום לסינג'ל ולכפר ג'ילג'יליא, התבססה וממשיכה להטיל טרור על תושבי המקום.

ב-10 ביולי 2025 מתנחלים הרגו את מוחמד א-שלב, בן 23, ואת סייף א-דין מוסלט, בן 21, פלסטיני אזורי ארצות הברית שביקר את משפחתו באזור.⁴⁵ זו הייתה המתקפה הקטלנית ביותר עד כה ברצף האלימות שהפעילו מתנחלים נגד תושבי סינג'ל וסביבתה. באותו יום מתנחלים תקפו תושבים פלסטיניים שניסו להגיע לאדמותיהם מדרום לעיירה, סמוך למאחז שהוקם על אדמות סינג'ל. הישראלים, שחלקם היו חמושים, תקפו את התושבים ברי חי, במוטות ובאבנים, ופגעו גם באמבולנס פלסטיני. עד שהיה במקום תיאר: "כאשר חלק מהאנשים ניסו להימלט מזרחה, מתנחלים נוספים חסמו את דרכם. רובם היו רעולי פנים והגיעו בטנדר איסוזו אפור. ראיתי מתנחל בלבוש אזרחי יורה ברובה לעבר הנמלטים". כוחות הביטחון הישראליים שהגיעו למקום ירו גז מדמיע לעבר התושבים שהותקפו, ומנעו מאמבולנסים ומאנשי הצלה פלסטינים להגיע אל הפצועים ולהגיש להם סיוע שאולי היה מציל את חייהם. "נרק" בשעה 21:30 הגענו לגופת הנעדר שעליה סימני אלימות קשים וחור של כדור רובה שנורה מהגב אל הבטן".⁴⁶ לפי תחקיר עיתונאי, הטנדר שבו נסעו חלק מהתוקפים שייך ליהויריב מגורי, מתנחל שגר עם משפחתו בחווה שהוקמה על אדמות

45 הגר שיזף, "הרג הפלסטינים בסנג'ל שבגדה: 'זה היה מתוכנן. לשניים מהמתנחלים היו מכנסי צבא M16'", **הארץ**, 12.7.2025; אורן זיו, "האירוע בסינג'ל: הצבא חסם גישה במשך 3 שעות, וסייף גסס ומת", **שיחה מקומית**, 13.7.2025.

46 מ' ליש דיין, יולי 2025.

פלסטיניות פרטיות. מאותו תחקיר עולה כי אף שבעל הסנדל עוכב על ידי המשטרה באותו היום, הוא שוחרר וכלי רכבו הוחזר לו בתוך כמה שבועות.⁴⁷

מעשי האלימות המתוארים לעיל נועדו להטיל אימה ולמרר את חייהם של תושבי סינג'ל, למנוע מהם את פרנסתם וכך לדחוק אותם לעזוב את אדמותיהם ואף את בתיהם. ואכן, התקיפות האלימות והאיומים הממושכים על חייהם אילצו כמה משפחות לעזוב את בתיהן. נכון ליוני 2026, לפחות 15 בתים בחלק הצפוני של סינג'ל ננטשו בעקבות התנכלויות המתנחלים.

אלימות המתנחלים נגד תושבי סינג'ל נהנית מגיבוי ישיר של הרשויות הישראליות. חיילים ושוטרים לא רק שאינם עוצרים את התוקפים בזמן אמת אלא מסייעים להם באופן ישיר. "הבעיה היא שהצבא תמיד עם המתנחלים", תיאר עימד ע'פארי. "קודם המתנחלים מגיעים, ואחרי חמש דקות הצבא מגיע ושומר עליהם".⁴⁸

המשטרה מצידה אינה חוקרת באופן ראוי עבירות שביצעו ישראלים כלפי פלסטינים. נתוני יש דין הבוחנים את שיעורי האכיפה בכלל הגדה המערבית מלמדים על כישלון שיטתי ומתמשך, המעיד כי אלימות מתנחלים כלפי פלסטינים זוכה בפועל לחסינות כמעט מלאה. כך למשל רובם המוחלט (93.6%) של תיקי החקירה שבמעקב יש דין אשר נפתחו בין השנים 2005-2025 בגין עבירות אידיאולוגיות של ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית הסתיימו ללא הגשת כתב אישום, ורק 3% הובילו להרשעה מלאה או חלקית של הנאשמים.⁴⁹

במקביל לאלימות של אזרחים ישראלים, תושבי סינג'ל חשופים גם לאלימות קשה מצד כוחות הביטחון הישראליים שכבר גבתה את חייהם של שלושה נערים תושבי העיירה בשנה האחרונה. ביוני 2025 חיילים ששהו במארב סמוך לכביש הצפוני של העיירה ירו למוות ביוסף פוקהא, נער בן 16. בעוד שהצבא טען כי הנער ניסה להשליך אבנים לעבר הכביש, לדברי עד בעל מצלמת אבטחה המשקיפה למקום, הנער כלל לא החזיק אבנים בידו. לאחר הירי חיילים פשטו על הבית שבו הוצבו מצלמות האבטחה שתיעדו את האירוע ומחקו את התיעוד. החיילים אף החרמו את גופת הנער.⁵⁰ במרץ 2026 כוחות ישראלים ירו למוות בסלים פוקהא, בן 16, ופצעו נער נוסף בן 15. לפי עדויות מהמקום, כוחות הביטחון מנעו מצוותי רפואה פלסטיניים להגיע לזירה ולהגיש טיפול מציל חיים במשך כשעתיים וחצי. הצבא החרים את גופתו של פוקהא.⁵¹

במאי 2026 נורה למוות נער פלסטיני בן 16 וארבעה נוספים נפצעו, בעת פשיטה של מתנחלים וחיילים על סינג'ל ועל הכפר הסמוך ג'ילג'ליא המצוי בשטח A. המתנחלים פלשו לבתים של עקורים מוואדי א-סיק שעברו להתגורר בשטח A לאחר שבאוקטובר 2023 הם גורשו מבתיהם שבשטח C, תקפו תושבים, כולל נשים, ילדים, קשישים ואדם בעל צרכים מיוחדים, וגנבו עדרי צאן ורכוש נוסף של התושבים הפלסטינים כשהם מאובטחים על ידי חיילי הצבא.⁵²

47 דניאל דולב, "אם תחזרו נהרגו אתכם": אלימות המתנחלים חוצה גם לשטחים שבשליטה פלסטינית", **שומרים**, 29.12.2025.

48 ע'פארי ליש דין, פברואר 2026.

49 **יש דין, דף נתונים: אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית (אלימות מתנחלים), 2025-2005** (דצמבר 2025).

50 בצלם, "הרוגים: כל הנתונים".

51 DCI-Palestine, "Israeli forces fatally shoot 16-year-old Palestinian boy near Ramallah, confiscate his body", 17.3.2026.

52 מתן גולן, רואן סלימאן, וג'קי חורי, "מקורות רפואיים בגדה: בן 16 נהרג בעת פשיטת מתנחלים על סינג'ל", **הארץ**, 13.5.2026.

מתנחלים מלווים בכוחות צבא
בתוך העיירה סינג'ל, 13.5.2026
(הצילום באדיבות תושבי סינג'ל)

צמצום מרחב המחיה הפלסטיני

תושבי סינג'ל סובלים זה שנים מדיכוי קשה מצד המשטר הצבאי של מדינת ישראל, אולם מאז אוקטובר 2023 הפגיעה בזכויותיהם גדלה עוד יותר באמצעות שתי זרועות ישראליות מתואמות. מצד אחד הצבא שפועל באלימות קשה, לעיתים קטלנית, נגד תושבי העיירה ומטיל עליהם שורה של צעדים דרקוניים הפוגעים בחופש התנועה שלהם - הצבת מחסומים והקמת גדר המנתקים את העיירה מסביבתה, וניתוק מאדמות חקלאיות תוך פגיעה קשה בפרנסתם של רבים. מצד שני, מתנחלים הפועלים מן המאחזים וההתנחלויות המקיפים את העיירה ומנצלים את המגבלות שהצבא מטיל על תושבי העיירה ואת ההגנה שהצבא מספק להם. המתנחלים משתלטים בכוח על אדמות הפלסטינים כדי להקים עליהן מאחזים חדשים, תוך שהם מפעילים אלימות יום-יומית ומטילים אימה על התושבים שמנסים להמשיך לחיות ולעבוד באדמתם.

לשיתוף הפעולה האלים בין הצבא והמתנחלים יש תכלית ברורה: צמצום מרחב המחיה הפלסטיני, תוך דחיקת התושבים מאדמותיהם וריכוזם בתוך אזורים סגורים. בכך מהווה סינג'ל מקרה בוחן של תהליך רחב יותר המתקיים ברחבי הגדה המערבית, במסגרתו מופעלים נגד פלסטינים מגוון אמצעים שמטרתם לדחוק ולגרש אותם מאדמותיהם, הכוללים אלימות ישירה, הגבלות תנועה, השתלטות על אדמות ופגיעה שיטתית בזכויות האדם. מהלכים אלו אשר הופנו עד כה בעיקר נגד קהילות קטנות ומבודדות יחסית בשטחי C, מופנים עתה גם כלפי יישובים פלסטיניים גדולים ומבוססים הנמצאים באזור המוגדר כשטח B, והם משרתים את יעדיה של ישראל להעמקת השליטה בגדה המערבית וסיפוחה ללא תושביה.

סינג'ל אינה מקרה בודד אלא עדות להתרחבות של דפוס פעולה מוכר, ומדיניותה של ישראל כלפי העיירה מסמנת עליית מדרגה מסוכנת בתהליך פירוק המרחב הפלסטיני למובלעות מקוטעות ומבודדות.

מרחב: צפון הגדה המערבית

בשנות ה-80 של המאה ה-20 הקימה ישראל ארבע התנחלויות מבודדות בצפון הגדה המערבית - חומש, שא-נור, גנים וכדים. ב-2005 פינתה ישראל את ההתנחלויות האלו, וכן את מרבית הבסיסים הצבאיים באזור במסגרת תוכנית ההתנתקות. הממשלה הצהירה כי פינוי ההתנחלויות הישראליות בצפון הגדה המערבית נועד להקטין את החיכוך עם האוכלוסייה הפלסטינית, ולאפשר רציפות טריטוריאלית פלסטינית באזור, באופן ש"יקל על אורח החיים התקין ועל הפעילות הכלכלית והמסחרית הפלסטינית".⁵³

חוק ההתנתקות - שאסר על ישראלים להיכנס לשטחי ההתנחלויות שפנו בצפון הגדה המערבית - אמנם לא נאכף במלואו (ראו להלן חומש) וישראל מנעה מהפלסטינים לפתח את האדמות שעליהן שכנו ההתנחלויות, אך למשך שני עשורים נותר המרחב הפלסטיני שבין שכם לג'נין חף כמעט לחלוטין ממתנחים ישראלים.

במרחב זה, ששטחו למעלה מ-500 אלף דונם, ושבמרכזו עובר כביש 60, נותרה מאז 2005 נוכחות צבאית מעטה, ומאות אלפי בני אדם שחיים בעשרות יישובים פלסטיניים יכלו לנהל את חייהם באופן סביר. האזור נותר תחת משטר דיכוי צבאי ותושביו הפלסטינים היו חשופים לפלישות לבתים, מעצרים שרירותיים ומחסומי פתע, אך בהשוואה לאזורים אחרים בגדה המערבית שבהם יש נוכחות גדולה של מתנחים וחיילים, במרחב זה התאפשרו חיי יום-יום פעילים של תעשייה ומסחר, חקלאות, חינוך ותרבות.

ואולם ישראל ותנועת ההתנחלות שלה מעולם לא ויתרו על השאיפה לחזור ולהתנחל בצפון הגדה המערבית. ב-21 במרץ 2023, שלושה חודשים לאחר כינונה של הממשלה נוכחית, ביטלה הכנסת את חוק ההתנתקות בצפון הגדה המערבית.⁵⁴ במאי 2025 אישר הקבינט המדיני-ביטחוני הכשרה בדיעבד של המאחז הלא חוקי בחומש, וכן הקמה מחדש של ההתנחלות שא-נור.⁵⁵ חצי שנה לאחר מכן הכשירה הממשלה קבוצה נוספת של מאחזים והחליטה על הקמה מחדש של ההתנחלויות גנים וכדים.⁵⁶

מאז תחילת 2023 ממשלת ישראל והצבא פועלים להרחיב את הנוכחות של ישראלים בצפון הגדה המערבית - תחילה בעיבי כוחות הצבא ואחר כך בהקמה של התנחלויות ומאחזים. ההתפתחות המואצת של ההתנחלות בצפון הגדה המערבית והרחבת הנוכחות הצבאית באזור צפויות להוביל לאלימות של חיילים ומתנחים ולפגיעה קשה בזכויות האדם של הפלסטינים במרחב זה. כפי שקורה בחלקים אחרים של השטחים הכבושים, גם בצפון הגדה המערבית המדיניות של ישראל שואפת להגביל את מרחב המחיה של הפלסטינים, להשתלט על אדמותיהם ולדחוק אותם למובלעות מצומצמות ומנותקות זו מזו.

53 ממשלת ישראל, החלטה מס' 1996, 6.6.2004.

54 חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 7), התשפ"ג-2023.

55 הגר שיזף, "הקבינט אישר להקים 22 התנחלויות, כמה מהן בעומק הגדה המערבית", **הארץ**, 28.5.2025.

56 יהונתן ליס ומתן גולן, "הממשלה השלימה את הכשרתם של 19 מאחזים בגדה, ובהם אלה שפנו בהתנתקות", **הארץ**, 21.12.2025.

"צבא והתיישבות הולכים ביחד"

פינוי ההתנחלויות הישראליות מצפון הגדה המערבית בשנת 2005 נועד כאמור להקל על "אורח החיים התקין" של מאות אלפי הפלסטינים הגרים במרחב זה. בתמונת מראה, לאחר ההחלטה מ-2023 על ביטול ההתנתקות ועל חידוש ההתנחלות באזור זה, ועוד לפני שהישראלים הראשונים עברו להתגורר בו, הצבא החל לבצע פעולות מקדימות נגד האוכלוסייה האזרחית הפלסטינית.

ביולי 2023, בתואנה של פעולה נגד תשתיות טרור, פלש הצבא למחנה הפליטים בג'נין עם כוחות יבשה ואוויר, הרג אזרחים רבים והותיר הרס אדיר ונזק לבתי מגורים ורכוש.⁵⁷ שנה וחצי לאחר מכן, בינואר 2025, במסגרת המבצע המכונה "חומת ברזל" - יצירת בת (ספין-אוף) אכזרית של מלחמת "חרבות ברזל" - תקפו כוחות צבא מהאוויר ומהיבשה במשך מספר שבועות את מחנות הפליטים ג'נין, טולכרם ונור א-שמס, הותירו בהם הרס מוחלט, הרגו עשרות אזרחים והובילו לגירוש של 30-40 אלף איש מבתיהם - העקירה הגדולה ביותר של פלסטינים בגדה מאז 1967.⁵⁸ ניתוח תצלומי אוויר של המחנות לאחר המתקפה הישראלית מלמד כי רמת ההרס של המרקם האורבני, התשתיות הציבוריות והבתים במחנה חמורה כל כך, עד כי ספק אם ניתן בכלל יהיה לשוב ולהתגורר בהם בעתיד הנראה לעין.⁵⁹ ארגון Human Rights Watch קבע כי פעולות הצבא במחנות הפליטים מהוות פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות.⁶⁰

בינואר 2026, כאשר ההתנחלות הרשמית המחודשת בחומש ובשא-נור החלה לצבור תאוצה, הודה הצבא כי המבצעים שביצע במחנות הפליטים והובילו לטרנספר של עשרות אלפי פלסטינים, נועדו לסייע "ליישוב מחדש ובביטחה" את צפון הגדה המערבית והיוו למעשה "מהלך מקדים שאיפשר להקים יישובים באזורים אלו בצורה בטוחה יותר".⁶¹ ביוני 2026 פורסם כי הצבא מקים מוצב קבע בשטח A, ליד מחנה הפליטים בג'נין. מקורות אמרו לעיתון "הארץ" כי המוצב נועד בין היתר "להגן על מתנחלים ששבים לגור באזור ג'נין".⁶²

בביקור בשטח שיועד להתנחלות שא-נור בסוף דצמבר 2025 אמר שר האוצר והשר במשרד הביטחון בצלאל סמוטריץ':⁶³

כחלק מתהליך החזרה של ההתיישבות ושל העם היהודי כאן לצפון השומרון, אנחנו תמיד יודעים שצבא והתיישבות הולכים ביחד. לכן קודם כל תקצבנו את העברת מפקדת החטיבה המרחבית של מנשה שהייתה כאן עד הגירוש ונעקרה לעין שמר.

57 דיאא חאג' יחיא, "התושבים חזרו למחנה הפליטים ג'נין, וגילו קליעים בכל סמטה וחורים בקירות", **הארץ**, 7.7.2023. באותו שבוע חזרה עמירה הס ב"הארץ" כי ההתקפה על מחנות הפליטים נועדה לקדם את חידוש ההתנחלות בצפון הגדה המערבית (עמירה הס, "הפשיטה על ג'נין היא הקדמה לחידוש ההתנחלות בצפון הגדה", **הארץ**, 5.7.2023).

58 בר פלג והגר שיזף, "כך: 40 אלף איש התפנו ממחנות פליטים בגדה, הנחיתת לא לאפשר להם לחזור בשנה הקרובה", **הארץ**, 23.2.2025; AP, "מבצע 'חומת ברזל' בגדה הוביל לגל עקורים פלסטינים הגדול ביותר מאז ששת הימים", **זמן ישראלי**, 19.2.2025.

59 במקום, **ארכיטקטורה של הרס ושליטה: הריסות מאסיביות במחנות הפליטים בגדה המערבית** (יולי 2025).
60 HRW, "All My Dreams Have Been Erased": Israel's Forced Displacement of Palestinians in the West Bank (November 2025).

61 יואב זיתון, "פריצת צירים, הוספת כוחות, עוד מוצבים: היישובים ביו"ש הוכפלו במלחמה | כך נערך צה"ל", **ynet**, 4.1.2026; יואב זיתון, **X**, 4.1.2026. ראו גם: עידן לנדו, "מטרנספר להתנחלות: שנה של 'חומת ברזל'", **לא למות טיפוש**, 21.1.2026.

62 חן מענית וירדן מיכאלי, "לראשונה מאז הסכמי אוסלו, צה"ל מקים מוצב קבע בשטח A", **הארץ**, 11.6.2026.
63 יותם דשא, "לראשונה מאז ההתנתקות: בסיס צה"ל מוקם בשא-נור", **ישראל היום**, 28.12.2025. ראו גם: מתן גולן, "המדינה מאיצה הקמת התנחלויות בצפון הגדה שפוננו בהתנתקות, והחלה להקים באזור בסיסים", **הארץ**, 4.1.2026.

אנחנו מחזירים אותה עכשיו לכאן, יחד עם עוד שתי מפקדות גדוד, ותקצבנו את זה ב-800 מיליון שקל לשלוש השנים הקרובות.

באותו שבוע הוצב כוח גדול של חיילים בשטח המיועד להתנחלות שא-נור, במהלך שתואר בישראל כפעולה שנועדה "לייצב את השטח ביטחונית ולהכין אותו להגעת המתיישבים".⁶⁴ נוכחות הצבא בשטח המיועד להתנחלות הורגשה מייד ביישובים הפלסטינים הסמוכים. ראש עיריית ג'בע מחמד בדאד סיפר ליש דין:⁶⁵

בתקופה שלא היו כאן מתנחלים הצבא היה נכנס מעט מאוד לג'בע. מאז סוף דצמבר 2025 חיילים נכנסים אלינו כמעט כל יום. חודש לפני שהתחילו את העבודות בשא-נור, הצבא נכנס לכפר במשך שלושה-ארבעה לילות ברציפות ועצר כ-200 אנשים, כולל אותי. הם לקחו אותנו ל'שיחות' עם השב"כ במצודה שבשטח ההתנחלות ואז שיחררו אותנו. מאז חיילים נכנסו ל-70% מהבתים בעיירה.

לא היו אלה פלישות לבתים ומעצר של חשודים במעשים אסורים, אלא מפגן כוח אלים של הצבא, שלווה בשיחות הפחדה של השב"כ שנועדו להכין את השטח לכניסת המתנחלים לאזור. יתר על כן, הפעילות הצבאית המסיבית בצפון הגדה המערבית מאז שבטל חוק ההתנתקות מעידה כי ההכנות של הצבא לכניסת מתנחלים נמשכות כבר כמה שנים, והן קטלניות והרסניות עבור תושבי המקום הפלסטינים.

החוק הבין-לאומי קובע כי הצבא הכובש מחויב להבטיח את הסדר ואת החיים הציבוריים בשטח הכבוש, להגן על האוכלוסייה המקומית ולשמור על זכויותיה. המפקד הצבאי רשאי להפעיל את סמכויותיו רק לטובת השטח הכבוש ולמען הביטחון, תוך הפעלת שיקולים רלוונטיים בלבד – טובת התושבים המוגנים מזה והאינטרס הביטחוני מזה.⁶⁶ הפעולות הקטלניות שביצע הצבא ונועדו באופן מוצהר לקידום ההתנחלויות הישראליות בצפון הגדה המערבית מנוגדות באופן בוטה לסמכויותיו של הצבא הישראלי ופוגעות באופן קשה בזכויות האדם של הפלסטינים בני המקום.

חומש

48 שנים מונעת ישראל מתושבי הכפר הפלסטיני בורקה להגיע באופן חופשי לאדמות הפרטיות שלהם, שעליהן נבנתה ההתנחלות חומש. האדמות הפלסטיניות הפרטיות נגזלו בשנת 1978 באמצעות צו תפיסה לצרכים "ביטחוניים", ושנתיים אחר כך נבנתה עליהן ההתנחלות. במשך 25 שנה גרו על האדמות הפלסטיניות כמה עשרות משפחות ישראליות, עד שבשנת 2005, כחלק מתוכנית ההתנתקות, ישראל פינתה את ההתנחלות.

אף על פי שחוק ההתנתקות אסר על ישראלים להיכנס לשטחי ההתנחלויות שפוננו בצפון הגדה המערבית, בשטח ההתנחלות חומש היה במרבית השנים מאחז ישראלי בלתי חוקי. למרות שמרבית שטח ההתנחלות המפונה היוו אדמות פלסטיניות פרטיות של תושבי הכפר בורקה, עשרות

64 אלישע בן קימון, "לראשונה מאז ההתנתקות: הממשלה תאפשר למתנחלים להתגורר ביישוב שפונה", *ynet*, 22.12.2025.

65 ראש עיריית ג'בע ליש דין, פברואר 2026.

66 התקנות הנלוות לאמנת האג בדבר דיני המלחמה ביבשה (1907), תקנה 43; בג"ץ 393/82, *ג'מעית אסכאן אלמעלמן אלעתאוויה אלמחדודה אלמסאוליה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית ואח'*, פסק דין, 28.12.1983.

ישראלים קיימו עליו נוכחות קבועה ורצופה, ואליהם הצטרפו רבים נוספים שהגיעו למקום לאירועים המוניים ולעצרות פוליטיות. הנוכחות הישראלית גובתה בקמפיין ציבורי ובתמיכה של חברי כנסת ושרים והיוותה הפרת חוק המונית.⁶⁷

המאחז הלא חוקי שהוקם בשטח ההתנחלות המפונה שימש במהלך השנים בסיס להתארגנות אלימה שכוונה נגד חקלאים פלסטינים ונגד תושבי הכפרים בסביבה: בורקה, סילת א-דהר, אל-פנדקומיה וביזאריה. האלימות השיטתית של המתנחלים נועדה לזרוע פחד ואימה בקרב התושבים הפלסטינים ולמנוע מחקלאים לעבד את אדמותיהם, וכך לצמצם את הנוכחות הפלסטינית במרחב ולאפשר התבססות מחודשת של התנחלויות באזור. בעלי האדמות הפלסטינים ניהלו מאבק משפטי ממושך בסיוע יש דין על מנת לשוב אל אדמותיהם הגזולות, אולם לאחר למעלה מעשור של מאבק משפטי, הנוכחות היהודית האלימה במאחז הלא חוקי בחומש הוכשרה גם על ידי בית המשפט העליון.⁶⁸

במאי 2023, חודשיים לאחר ביטול חוק ההתנתקות, המאחז בחומש הועבר מהאדמות הפלסטיניות הפרטיות לקרקע סמוכה שהוגדרה כאדמות מדינה. גם מעבר זה התנהל ללא האישורים הדרושים בחוק, אולם, כפי שקרה לא פעם בעבר, הדרג המדיני והצבאי יישר קו עם הפעילות הלא חוקית של המתנחלים והמאחז שגשג וצמח.⁶⁹

בדצמבר 2025 חתם המפקד הצבאי על צו המגדיר את ההתנחלות חומש כיישוב ישראלי. הצו חשף כי ההתנחלות המחודשת תקום על כמה "איים" של אדמות המוגדרות כאדמות מדינה, המצויות בתוך "ים" של אדמות פלסטיניות פרטיות.⁷⁰ ניסיון העבר מלמד כי אף ששטח השיפוט הפורמלי של ההתנחלות לא חל על האדמות הפלסטיניות הפרטיות, בעלי האדמות - שמנועים מגישה כבר שנים ארוכות - לא יורשו גם עתה לגשת לאדמות שלהם וסופן שייגזלו בידי המתנחלים ו"יבלעו" בתוך ההתנחלות.⁷¹

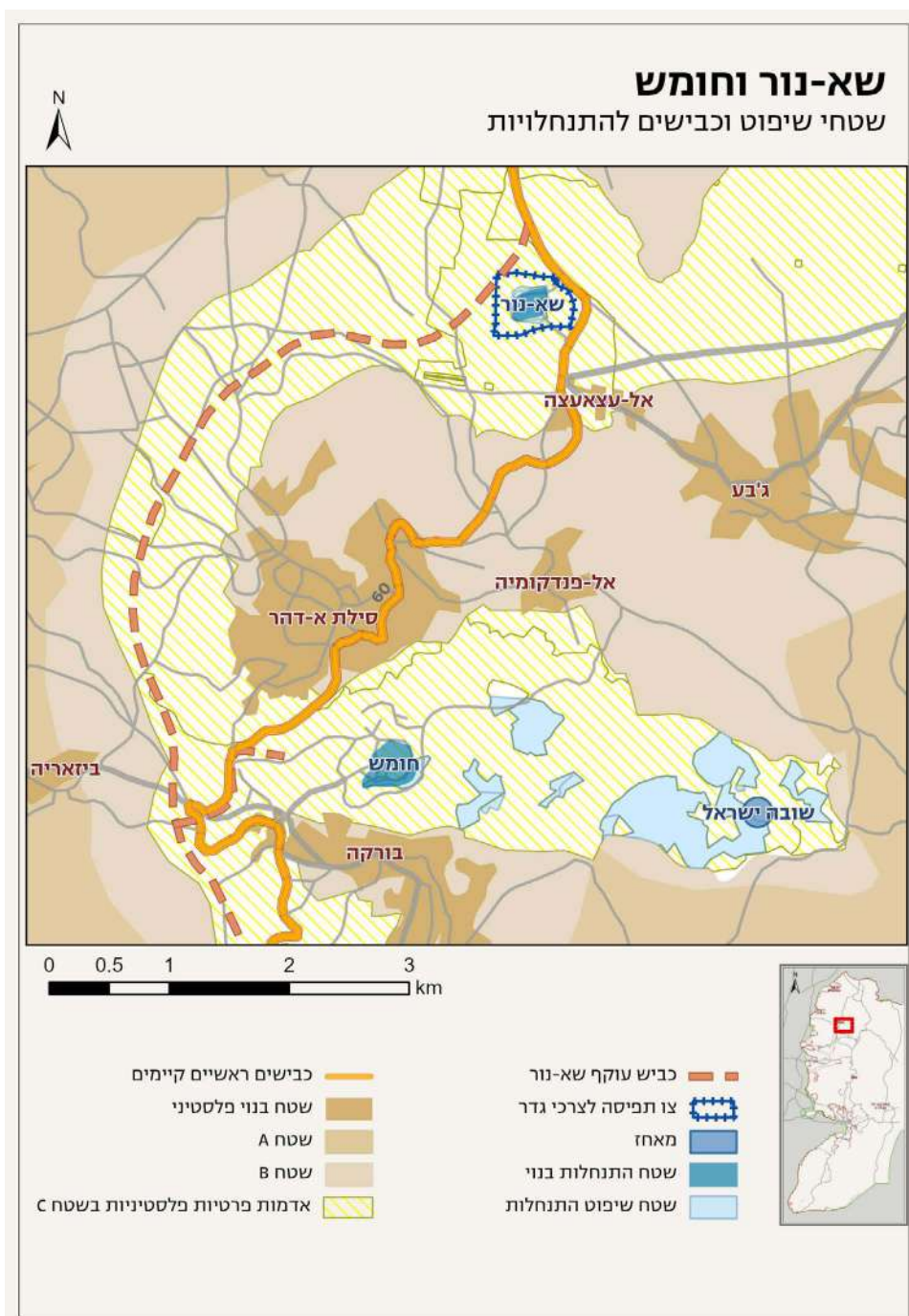
67 יש דין, [עולם הפוך: המאבק של תושבי בורקה לשוב לאדמותיהם עליהן הייתה ההתנחלות המפונה חומש](#) (ספטמבר 2020).

68 יש דין, ["בעלי אדמות מבורקה עתרו לבג"ץ בדרישה לאפשר להם גישה לאדמותיהם שנמצאות במקום שבו הייתה ההתנחלות חומש"](#), 18.4.2019.

69 יניב קובוביץ, "באישור הדרג המדיני, הישיבה בחומש הועברה לאדמת מדינה בניגוד לחוק", [הארץ](#), 29.5.2023.

70 אלישע בן קימון, "צו האלוף חושף: שטח היישוב שפונה בצפון השומרון יוכפל, פלסטינים יגורו במובלעת", [ynet](#), 30.12.2025.

71 ראו למשל: יש דין, ["עתירה לבג"ץ: לבטל את הצו להרחבת שטח השיפוט של ההתנחלות גבע בנימין"](#), 16.4.2026.

"כל השטח החקלאי בסכנה, אי אפשר יהיה להיכנס, לעבד, לזרוע"

ההתנחלות שא-נור הוקמה על שטח של 65 דונמים שהוגדרו כאדמות מדינה ובשיאה התגוררו בה כמה עשרות מתנחלים ישראלים. שטח ההתנחלות שפונתה מוקף באלפי דונמים של אדמות פלסטיניות פרטיות של תושבי הכפרים ג'בע, אל-פנדקומיה וסילת א-דהר, המשמשים למגורים, עסקים וחקלאות. למרות שטחה הקטן יחסית, ההקמה מחדש המזורזת של ההתנחלות שא-נור צפויה להשפיע באופן דרמטי על המרחב הפלסטיני הסובב אותה, והיא יכולה לשמש מקרה בוחן גם לשאר ההתנחלויות הצפויות לקום באזור זה.

באוגוסט 2025, שלושה חודשים לאחר החלטת הקבינט על הקמה מחדש של ההתנחלות, הוועדה המקומית לתכנון ובנייה שומרון אישרה להפקדה תוכנית בניין עיר (תב"ע) להתנחלות שא-נור, הכוללת 126 יחידות דיור המיועדות לאכלס פי שלושה מתנחלים ממספר התושבים שהיו בהתנחלות לפני פינויה.⁷² בנובמבר 2025 חתם המפקד הצבאי על צו תחום שיפוט לשא-נור, וחודש אחר כך משרד הפנים הפשיר את "סמל היישוב" של ההתנחלות שהוקפא לאחר ההתנתקות. מהלכים אלו הפכו את שא-נור להתנחלות רשמית באופן שמאפשר למדינה להקצות לה כספים ולהכין עבודה תוכנית בנייה.⁷³

ב-14 בדצמבר 2025 הוציא הצבא צו תפיסה לאדמות פלסטיניות פרטיות לצורך סלילת כביש עוקף באורך של למעלה משישה קילומטרים, שיקשר בין צומת ההתנחלות חומש לשא-נור. צו התפיסה כולל אדמות חקלאיות מעובדות בהיקף של כ-500 דונם, כלומר למעלה מפי שבעה מגודל ההתנחלות עצמה. הכביש, שכלל הנראה מיועד לשמש מתנחלים ישראלים בלבד בניגוד לחוק הבין-לאומי, ותוקצב על ידי משרד האוצר בראשות השר סמוטריץ' בכ-20 מיליון שקל, ימנע מבעלי הקרקע הפלסטינים גישה לאלפי דונמים נוספים של אדמות חקלאיות. במרץ 2026 הצבא הוציא צו תפיסה נוסף לשטח סביב האזור המיועד להתנחלות, כפי הנראה לצורך הקמת גדר או דרך ביטחון; הצו כולל כ-150 דונם נוספים של אדמות פלסטיניות פרטיות ומגדיל באופן מעשי את שטח ההתנחלות.⁷⁴

במרץ 2026 הוצבו בשא-נור קרוואנים שנועדו לאכלס מתנחלים ישראלים וחודש אחר כך התנחלו במקום 16 המשפחות הישראליות הראשונות, בטקס בנוכחות שרים וחברי כנסת.⁷⁵ עשרה ימים לאחר מכן אישרה מועצת התכנון העליונה במינהל האזרחי למתן תוקף (אישור סופי) את התוכנית לבניית 126 בתי קבע בהתנחלות שא-נור. כמו במקרים רבים בעבר, גם בשא-נור קודם הגיעו המתנחלים ורק אחר כך הוסדרה חוקיות ישיבתם במקום. כך, בתוך פחות משנה מהחלטת הקבינט על חידוש ההתנחלות בשא-נור, היוזמה של המתנחלים בשילוב עם הגיבוי המדינתי, המשאבים הממשלתיים וכוחו של הצבא, הובילו להקמה מזורזת של ההתנחלות בלב השטח הפלסטיני.

72 אתר סרוגים, "אושרה בנייתו של היישוב שפונה בתוכנית ההתנתקות", 22.8.2025.

73 אליה אביב, "צעד היסטורי": אלו 13 היישובים ביהודה ושומרון שמעמדם הוסדר", **C14**, 10.11.2025; דביר עמר, "משרד הפנים: שמונה יישובים ביו"ש הוכרו באופן רשמי", **ערוץ 7**, 8.12.2025.

74 צו בדבר תפיסת מקרקעין מס' 175/25 ת' (יהודה והשומרון), התשפ"ו - 2025; צו בדבר תפיסת מקרקעין מס' 46/26 ת' (יהודה והשומרון), התשפ"ו - 2026.

75 יענקי פרבר, "חומש, שא-נור וסבסטיה יחברו לרשת עוד לפני העלייה לקרקע", **כל רגע**, 11.1.2026; חיים גולדיטש, "קרוואנים הוצבו בהתנחלות שא-נור שפונתה בהתנתקות", **כאן**, 17.3.2026; מתן גולן, "16 משפחות התנחלו בשא-נור שפונתה בהתנתקות, השרים חגגו: 'הורגים את המדינה הפלסטינית'", **הארץ**, 19.4.2026.

מחמד בדאד, ראש עיריית ג'בע, צופה על העבודות לסלילת הכביש העוקף, פברואר 2026 (צילום: יש דין)

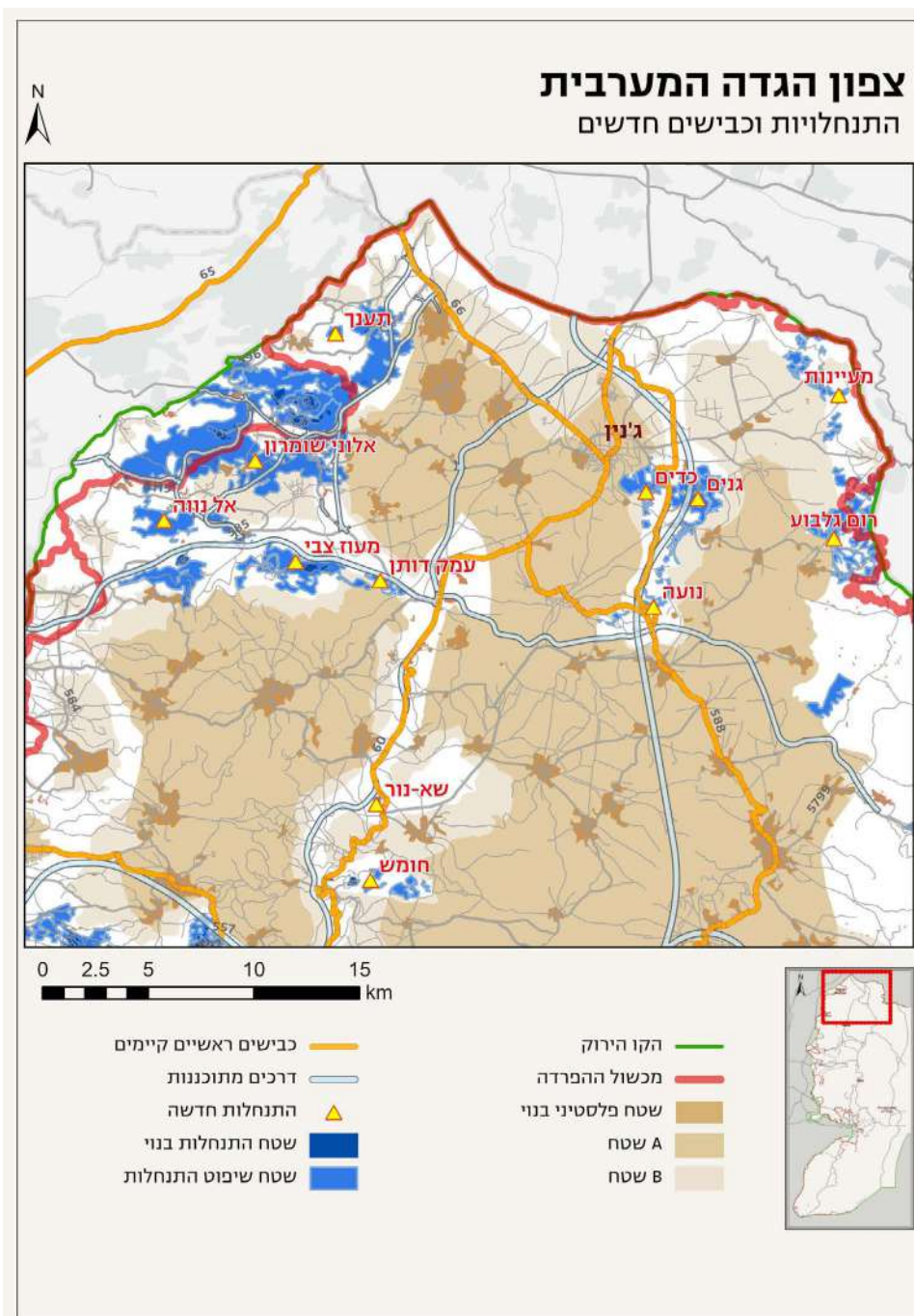
עם תחילת העבודות על הכביש העוקף, חודשיים לפני שראשוני המתנחלים עברו לשא-נור, ראש עיריית ג'בע מחמד בדאד כבר הבין את משמעות ההתנחלות הישראלית החדשה באזור:⁷⁶

כל השטח החקלאי בסכנה, אי אפשר יהיה להיכנס, לעבד, לזרוע. גם העסקים על הכביש בסכנה. אנחנו מחכים לגורל שלנו. אנחנו כאן, לא עוזבים, יש סכנה אבל אנחנו נשארים. אין לנו מקום אחר ללכת אליו, זה הבית שלנו. כרגע עוד אין אלימות מתנחלים, אבל אנחנו רואים מה קורה במקומות האחרים, בכל הגדה. יש חשש גדול, איבדנו את התקווה לחיות בשלום ובשקט בגלל שהמתנחלים יחזרו לכאן. הילדים יכלו להסתובב בחופשיות בשטח שלנו ועכשיו כבר לא. בעלי עסקים על הכביש הראשי מפחדים מה יקרה לחנויות שלהם, הם פוחדים שיהיה כמו בחווארה. אנחנו יודעים שאנחנו הולכים לסבול".

אמר וידע. ב-29.3.2026 הוקם המאחז הבלתי חוקי הראשון על אדמות הכפר ג'בע; באפריל 2026 המינהל האזרחי חילק לבעלי עסקים פלסטינים הממוקמים על כביש 60 בסמוך לשא-נור צווים לפינוי והריסה; ובמאי 2026 מתנחלים משא-נור אילצו פלסטינים להוציא גופה מקבר ולהעבירה למקום אחר, כיוון ש"הקבר נחפר קרוב מדי להתנחלות".⁷⁷

76 ראש עיריית ג'בע ליש דין, פברואר 2026.

77 ליאור בן ארי, "בנוכחות חיילים: מתנחלים אילצו פלסטינים להוציא גופה מקבר - ולהעבירה למקום אחר", [ynet](https://www.ynet.co.il), 9.5.2026.

"מיליון בשומרון"?

באוגוסט 2023, חמישה חודשים לאחר ביטול חוק ההתנתקות, הציג יוסי דגן, ראש המועצה האזורית שומרון, תוכנית להגדלת מספר המתנחלים בצפון הגדה המערבית למיליון עד שנת 2050. התוכנית כוללת הקמת ערים חדשות, אזורי תעשייה, רכבת ושדה תעופה. שלא במפתיע, התוכנית אינה מזכירה ולו במילה את מאות אלפי הפלסטינים שמתגוררים באזור זה ומהמפה שצורפה לתוכנית הועלה במופגן גם הקו הירוק המפריד בין ישראל לשטח הכבוש.⁷⁸

במרץ 2026 הקבינט אישר הקמה של 34 התנחלויות חדשות בגדה המערבית, תשע מהן בתחום המועצה האזורית שומרון. במאי 2026 נחתמו צווי אלוף אשר קבעו שטחי שיפוט להתנחלויות אלו.⁷⁹ חלק מההתנחלויות צפויות לקום באזורים שבהם לא הייתה נוכחות ישראלית מעולם. ההתנחלויות גנים צפויה להיות הראשונה שמאוכלסת, כבר בקיץ 2026.⁸⁰

קרדיט: מועצה אזורית שומרון⁸¹

דרך הפעולה שהוכיחה את עצמה בעבר, המשלבת בין פעולות רשמיות של גופי המדינה לבין פעולות בשטח של מתנחלים, צפויה לשמש גם ליישום בפועל של תוכנית "מיליון בשומרון": פעולות יזומות - לא חוקיות בחלקן - של מתנחלים לתפיסת אדמות, לרוב תוך הפעלת אלימות נגד פלסטינים; סיוע של הצבא למתנחלים; הטלת מגבלות על חופש התנועה של הפלסטינים במרחב; הענקת תמיכה, תשתיות ומשאבים מצד המדינה; והכשרה בדיעבד של מאחזים.

הקמת התנחלויות חדשות בצפון הגדה המערבית, אלו שכבר אושרו והאחרות שמתוכננות, היא חלק מפרויקט כוחני של נישול, דיכוי והרחבת השליטה הישראלית על חשבון האוכלוסייה הפלסטינית המקומית, אשר יוביל בהכרח לפגיעה קשה ובלתי מידתית בזכויות הבסיסיות של הפלסטינים לקניין, לחופש העיסוק, לחופש התנועה ולחיים ובטחון. כמו בשאר רחבי הגדה המערבית, נוכחות

של מתנחלים, אפילו במספרים קטנים בהרבה מהיעד המוצהר, תחריף את הדיכוי המובנה שמייצר המשטר הצבאי, ותוביל לאליומות מדינית באמצעות חיילים ומתנחלים, ולהשתלטות על אדמות פלסטיניות. מעבר לגזל הקרקעות, ההתנחלויות הישראליות תעלה בחיי אדם של פלסטינים, תוביל לגירוש של קהילות מבתיהן ולצמצום מרחב המחיה הפלסטיני.

78 אתר המועצה האזורית שומרון, "תוכנית למיליון תושבים בשומרון עד שנת 2050"; אלישע בן קימון, "ערים חדשות, רכבת ושדה תעופה: תוכנית המתנחלים למיליון תושבים בשומרון", *ynet*, 23.8.2023.

79 במקום, "קביעת תחומי שיפוט להתנחלויות בגדה המערבית: כלי נוסף של השתלטות ודחיקה" (יוני 2026).

80 ינון שלום יתח, "חשיפה: הקבינט אישר בחשאי הקמת עשרות יישובים חדשים ביו"ש, בצה"ל הסתייגו", *i24news*, 9.4.2026; מתן גולן, יניב קובוביץ ויהונתן ליס, "מפת ההתנחלויות שאישר הקבינט מראה כי ייקומו גם על אדמות פלסטיניות ובשטחי אש", *הארץ*, 13.4.2026; אלישע בן קימון, "דוהרים לביטול ההתנתקות בצפון השומרון: זה הישוב הבא שצפוי לעלות לקרקע", *ynet*, 23.4.2026.

81 כפי שהופצה ברשתות החברתיות ובכלי התקשורת.

סיכום

ישראל מספחת את הגדה המערבית באמצעות התנחלות, אלימות ופירוק המרחב הפלסטיני, ופועלת לדחיקת האוכלוסייה הפלסטינית שחיה בה לתוך אזורים מצומצמים ומבודדים. גם אם החזון של השר סמוטריץ' כפי שהוצג ב"תוכנית הריבונות" לא יתממש במלואו, הוא מהווה מפת דרכים למדיניות ישראל בגדה המערבית: גירוש קהילות, צמצום מרחב התנועה והמחייה של האוכלוסייה הפלסטינית, השתלטות על השטחים הפתוחים ומחיקת הרצף הפלסטיני בגדה המערבית. כל אלו נועדו לספח לישראל כמה שיותר משטחי הגדה המערבית, עם כמה שפחות מבני המקום הפלסטינים.

הדו"ח **מקסימום שטח, מינימום אוכלוסייה** חושף את התרחבותו של מנגנון הדיכוי והדחיקה שמפעילה ישראל נגד פלסטינים בשטחים שתחת שליטתה. מדיניות מוסדרת זו - שחלק מעקרונותיה כבר מופיעים בקווי היסוד של ממשלת ישראל - אשר משתמשת באופן שיטתי בפרקטיקות אכזריות וגזעניות, ושפעלה עד כה בעיקר נגד קהילות מבודדות בשטח C, מופנית כעת לכלל האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית.

הדו"ח מציג את הכלים השונים שישראל מפעילה באמצעות הצבא והמתנחלים, ומראה כיצד הם פוגעים קשות ברמות שונות של מעגלי שייכות חברתיים וגיאוגרפיים - משפחה, קהילה, עיירה ומרחב. מקרי הבוחן שמובאים בדו"ח מייצגים אזורים שונים וקני מידה משתנים שבהם ישראל מפעילה כוחות של השתלטות מרחבית, משטר תנועה ואלימות על מנת להשיג את יעדיה.

הפרק הראשון עסק באזור המכונה "מרחב התפר", שבו ההגבלות שהוטלו בתחילה כתגובה למצב חירום הפכו למציאות קבועה, והן כופות - בהכשר בג"ץ - היעדרות של פלסטינים מלמעלה מ-100 אלף דונם של שטחים חקלאיים בגדה המערבית. הגבלות אלו מובילות לפגיעה קשה בזכויות היסוד של החקלאים הפלסטינים לחופש התנועה, לקניין ולחופש העיסוק, ומאפשרות למדינה או לאזרחים ישראלים להשתלט על אדמותיהם.

בהמשך נסקרה קהילת א-רומאנה הסמוכה ליריחו, שיכולת התנועה של אנשיה נתונה לחסדיו של איש ביטחון מההתנחלות הסמוכה, והם נמצאים בחוסר ודאות תמידי ביחס ליכולת שלהם לצאת מבתיים באופן בטוח. יתר על כן, תושבי הקהילה חיים תחת איום מתמשך גם בתוך הבתים שלהם הנמצאים בשטח A. חיילים ומתנחלים פולשים אל בתי המגורים של התושבים הפלסטינים באופן תדיר, בפעולות אלימות והטרדה שמסמנות את התרחבות מנגנון הטרנספר והסיפוח משטח C אל שאר אזורי הגדה המערבית.

מקרה הבוחן של סינג'ל הראה כיצד העיירה סובלת ממנגנון דיכוי ישראלי המיועד לדחוק את תושביה מאדמותיהם ולרכז אותם באזורים מצומצמים וסגורים. אלימות ישירה, הגבלות תנועה, השתלטות על אדמות ופגיעה שיטתית בזכויות האדם, הן רק חלק מהאמצעים שבהם משתמשים הצבא והמתנחלים בתהליך מתמשך שמטרתו לתחום את מרחב המחיה הפלסטיני וליצור מובלעות פלסטיניות מבודדות.

לבסוף נבחן המרחב הפלסטיני בצפון הגדה המערבית, שבו הצבא פועל באלימות קטלנית על מנת להכין את הקרקע להקמת התנחלויות חדשות. ההתפתחות המואצת של פרויקט ההתנחלות באזור זה, הנהנית מתמיכה עצומה של ממשלת ישראל, כבר החלה לשנות את מציאות חייהם של

מאות אלפי הפלסטינים באזור, וצפויה להטיל מגבלות נוספות על חופש התנועה שלהם ולהשתלט על עוד מאדמותיהם. נוסף על כך, על פי דפוסי הפעולה של ישראל באזורים אחרים של השטחים הכבושים, ניתן להניח שההתנחלות הישראלית המתחדשת בצפון הגדה המערבית תעלה בחיי אדם של פלסטינים, תוביל לגירוש של קהילות מבתיהן ולצמצום משמעותי של מרחב המחיה הפלסטיני.

מקרי בוחן אלה מצביעים על מדיניות ישראלית מובנית המורכבת ממספר גורמים: שיתוף פעולה מלא בין **מתנחלים** שיוזמים הקמת מאחזים ואלימות נגד פלסטינים, לבין **הצבא**, שמדכא באופן יום-יומי את האוכלוסייה הפלסטינית, יוזם מתקפות הרסניות במטרה לסלול את הדרך להקמת התנחלויות ומגבה בכוח את מתקפות המתנחלים; היעדר אכיפה אפקטיבית נגד מתנחלים וחיילים מצד **רשויות החוק**; ותמיכה מוסדית בתקציב, תשתיות, הכשרה בדיעבד ולגיטימציה מצד **הממשלה ונבחרי ציבור**. כל אלה פועלים במתואם על מנת להשתלט על כמה שיותר שטח של הגדה המערבית ולהשאיר בו כמה שפחות תושבים פלסטינים.

מנגנון שיטתי זה חותר למימוש סיפוח ישראלי של הגדה המערבית תחת העיקרון של **מקסימום שטח ומינימום אוכלוסייה**. כלומר הרחבת השליטה הישראלית בגדה המערבית תוך פירוק של המרחב האזרחי הפלסטיני, ריקון אזורים שלמים מנוכחות פלסטינית, ניתוק בין קהילות ודחיקה של האוכלוסייה שתיוותר למובלעות צפופות ומבודדות. היעדרותם הכפויה של בעלי האדמות מהאזורים ש"נוקו" מפלסטינים תוביל להשתלטות ישראלית על אותם מאות אלפי הדונמים ותרחיב לאין שיעור את הפגיעה בציבור הפלסטיני בגדה המערבית ובזכויותיו.

יש דין, במקום והמוקד להגנת הפרט קוראים לקהילה הבין-לאומית לא לעמוד מנגד אל מול הפשעים שמבצעת ישראל בגדה המערבית, ולפעול בהתאם לדין הבין-לאומי באופן אקטיבי ואפקטיבי מול מדינת ישראל. סיפוח הגדה המערבית על ידי ישראל הינו בלתי חוקי ומוביל לפגיעה אנושה בזכויות האדם של הפלסטינים ועל כן יש למנוע אותו. על ישראל להגן על האוכלוסייה הפלסטינית הכבושה כפי שהיא מחויבת; להבטיח את זכויות היסוד של התושבים הפלסטינים, בדגש על הזכות לחופש התנועה, לקניין ולפרנסה; להסיר את המאחזים וההתנחלויות; ולפעול לאכיפת החוק נגד מתנחלים וחיילים שפוגעים בפלסטינים וברכושם.